

Dünya Müslümanlarının Nüfusu ve Dağılımı

Pew Research Center'ın Ekim
2009 Tarihli Raporu Çerçevesinde

Derleyen:
Kemal Çiçek*

Giriş

Dünyada yaşayan Müslümanların sayısına dair zaman zaman tahmini rakamlar ortaya atılır. Bu tahminler genelde çok geniş bir band aralığındadır. Bunun en temel sebebi ise çoğu geri kalmış veya gelişmekte olan ülke statüsündeki İslam ülkelerinin doğru dürüst nüfus sayımı ve nüfus araştırması yapamıyor olmasıdır. Yine İslam ülkelerindeki yüksek nüfus artışı ve kontrol edilemeyen ve sayılamayan göçmen hareketliliği diğer önemli sebepler arasında sayılabilir. Diğer taraftan İslam dünyasında toplam Müslüman nüfus ile ilgili tahminler yayınlayan ciddi kuruluş sayısı da çok az sayıdadır. Bu bakımdan Dünya Müslüman nüfusunun durumu, dağılımı, gelecek yıllar için projeksiyonlar, mezhep ve diğer bakımlardan Müslüman nüfusunun analizi, cinsiyet dağılımı vb. gibi araştırmalara ihtiyaç vardır. İnternette bu konuda yapılan bir arama bile İslam dünyasının gerekli bu tür araştırmalar konusunda ne kadar az gayret gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte son yıllarda bu sorulara yanıt veren en kapsamlı araştırmalardan birisini ise Pew Research Center/ Pew Forum adlı bir kuruluş gerçekleştirmiştir. Tarafsız ve NGO olarak tanımlanabilecek bu düşünce kuruluşu, dünya kamuoyunu başta ABD olmak üzere nüfus artışları, sonuçları ve gelecekte yaratabileceği sorunlar ve faydalar konusunda bilgilendirmeyi amaçlamaktadır. Bu merkez sıklıkla nüfus araştırmaları yapmakta, kamuoyu araştırmaları düzenlemekte ve dünya nüfusunun özelliklerine dair bir veritabanı yaratmayı amaçlamaktadır. Göçmen ve azınlıklar konularının çok büyük önem kazandığı son yıllarda Pew Research Center gibi kuruluşlarına çok gereksinim olduğu açıktır. Nitekim Dünya Müslüman nüfusuna dair son araştırma da yine bu kuruluş tarafından yapılmıştır. Aşağıda, büyük ölçüde, Pew Research Center/ tarafından "Dünya Müslümanlarının Nüfusu ve Dağılımı Dair" 2009 yılı Ekim ayında yayınlanan rapor özetlenecek ve son araştırmalardan yararlanmak suretiyle önümüzdeki on yıllarda Müslüman nüfusu hakkında bazı tahminler değerlendirilecektir.

39

Yukarıda da kısaca değindiğimiz gibi Müslüman dünyasının nüfusuna dair en kapsamlı ve en güncel araştırma Pew Research Center tarafından yaptırılmıştır. Bu araştırma 232 ülke ve bölge içermekte ve en güncel verilere dayanmaktadır. Pew Forum araştırmacıları, dünya çapında Üniversite ve araştırma merkezlerinde görev yapan 50 kadar demograf (nüfus bilimcisi) ve sosyal bilimciyle danışarak, nüfus araştırmaları, nüfus sayımları vs. gibi 1500 kaynağın analizini yaparak bu verilere ulaşmıştır. Bu proje, bugüne kadar dünya Müslüman nüfusu hakkında yapılmış en büyük araştırmadır. Pew Research Center'ın "Mapping the Global Müslüman Population: A Report on the Size and Distribution of the World's Muslim Population October 2009"

(*) Prof. Dr. YTSAM Türk Tarihi Enstitüsü Başkanı.

(**) Bu makale Pew Research Centers Forum on Religion & Public Life tarafından yapılan "Mapping The Global Muslim Population A Report on the Size and Distribution of the World's Muslim Population / October 2009" adlı araştırmadan özetlenmiş, ilaveler ve güncellemeler yapılmıştır.

başlıklı bu raporu, 231 İslam ülkesindeki nüfusu en güncel ve kapsamlı veren elimizdeki en güncel araştırmadır.

Söz konusu bu araştırmada, nüfus dağılımına, mezheplerin nüfusu oranına ve genel nüfus tahminlerine yer verilmesi elbette önemlidir. Ancak buna ilaveten araştırmada İslam ülkeleri birbirleri ile karşılaştırılmış, Müslümanların toplam dünya nüfusu içindeki oranları da verilmiştir. Bu araştırmayı en güncel ve kapsamlı olarak tanımlamamızın bir başka önemli sebebi ise kendisini Müslüman olarak tanımlayan tüm kişi ve grupları nüfusa dâhil etmiş olmasıdır. Araştırmacıların yaptığı açıklamaya göre, her bir ülke veya bölgedeki Müslüman sayısı, ülkeler veya bölgeler için BM'nin 2009 yılına ait en güncel ve güvenilir nüfus ve sosyal-bilimsel toplam nüfus tahminlerinin çarpılması yoluyla hesaplanmıştır.

Her İslam ülkesinde güvenilir nüfus istatistikleri ve düzenli sayımlar olmadığı için bazı ülkeler için varsayımlarla hareket edilmiştir. Örneğin, Müslüman sayısındaki artış, ülke nüfusunun artış hızıyla aynı olduğu gibi muhafazakâr bir varsayımdan hareket edilerek tahmin edilmiştir. Ancak 2010 Pew Forum raporu Müslüman nüfusun farklı farklı büyüme oranlarına dair tahminler verdiği için biz burada bu son araştırmadan da yararlandık ve nüfus artış hızını daha güncel olarak vermeye çalıştık.

Elimizdeki Ekim 2009 tarihli rapor gerçekten de etkileyici bir bibliyografya içermektedir. Raporun hazırlanmasında öncelikle ve büyük ölçüde Genel Nüfus Sayımları, Sağlık İstatistikleri ve Genel Nüfus Araştırmalarından faydalanılmıştır. Her bir ülke için özel kaynaklar, varsa gösterilmiştir. Bu raporun en dikkat çekici ve özel taraflarından birisi de mezhepler bakımından Müslüman nüfusa dair verilen istatistiklerdir. Bilindiği gibi Müslüman ülkeler genelde sayımlarda veya nüfus araştırmalarında ülkelerindeki etnik dağılım ve mezhep farklılıklarına dair sorulara yer vermemektedirler. Raporda belirtildiğine göre, araştırmaya dahil ülkelerin yarısından daha azı nüfus sayımlarında dini kimliği sa-

yımlarda veya nüfus araştırmalarında sorulara dahil etmişlerdir. Ayrıca bu sayımlar 10 yılda bir yapılmıştır. Bu nedenle Pew Forum araştırmacıları 1999'dan beri yapılan Nüfus sayımlarındaki dini aidiyetleri dikkate almış ve 103 ülke için çapraz kontrol yöntemi ile en güncel olanları eskilerle karşılaştırarak dini aidiyeti belirlemeye çalışmışlardır. Raporörlerin kaydettiğine göre Müslümanların azınlık olarak yaşadıkları yerlerde bile ulusal nüfus sayımlarında dini aidiyet soruları, Müslüman sayısını tespit etmek için en iyi kaynaklardır. Çünkü bunlar genellikle oldukça düzenli aralıklarla yapılmıştır.

Nüfus sayımlarında dini aidiyetin bulunmadığı durumlarda, araştırmacılar Macro International's Measure Demographic and Health Surveys (DHS) (<http://www.measuredhs.com/>) gibi araştırmalardaki dini aidiyet verilerini en iyi ikincil kaynak olarak değerlendirmiş ve kullanmışlardır. Yapılan tespitlere göre, bu araştırmalar, vilayet düzeyinde geniş bir denek sayısına, örnekleme ve temsiliyete sahiptir. Nüfus sayımlarına göre daha az kapsamlı da olsa bu tür çalışmalar ülkenin nüfus profilinin genel olarak doğruya en yakın bir şekilde tespitine imkân veren hane halkı görüşmelerine dayanmaktadır. Pew Research Center araştırmacıları bu istatistikleri elde etmek için, altmıştan fazla veya nüfus sayımının olmadığı ya da 1999'dan eski sayım olduğu ülkelerin üçte ikisi kadar DHS veri tabanı almış ve analiz etmişlerdir. Ayrıca burada 100 kadar ülkenin genel nüfus araştırmasından dini aidiyet verileri alınarak analiz edilmiştir. Bu yöntem, bir zaruretten dolayı uygulanmıştır. Çünkü konu edilen ülkelerin 20'den fazlasında yakın zamana ait nüfus sayımı veya nüfus araştırması bulunmaktadır. Bu nedenle bu veri seti, dini aidiyeti belirleme olanağı veren en güvenilir kaynaktır. Diğer taraftan araştırmacılar dini aidiyetin belirlenmesinin çok zor olduğu ülkelerde Nüfus Sayımı ve araştırma raporları yanında, WRD¹ tahminleri ile antropolojik ve etnoğrafik araştırmaları

(1) WRD, Boston Üniversitesi'ndeki Institute on Culture, Religion and World Affairs (Dünya Sorunları, Din ve Kültür Araştırmaları Enstitüsü) adlı Enstitüsü'nün bir ürünüdür.

ve dini grupların kendilerinin düzenledikleri istatistikleri de dikkate almışlardır.

Aşağıda özetlenen raporun bir başka dikkat çekici tarafı şudur: Pew araştırmacıları bu çalışmada Müslüman dünyasında erkek ve kadınlar için ayrı ayrı veri seti hazırlanmıştır. Erkek ve kadın veri seti, Macro International'da denek uzmanlarıyla danışarak oluşturulmuştur. Böylece veri seti temsiliyet açısından kabul edilebilir bir duruma gelmiş, kadın ve erkek deneklerle yüzyüze görüşülen ülkelerde Pew Forum çalışanları bu veri setini ülkenin Müslüman nüfusunu elde edebilmek için de kullanmışlardır.

Dünya Müslüman nüfusunun belirlenmesine dair bu araştırmada ülke ve bölgeler belirlenirken ihtilaf olmaması için BM tarafından tanınan bütün ülkeler esas alınmıştır. Bölgelerin belirlenmesinde ise teknik bir tanımlama yapılmayıp, BM tarafından tanınmayan fakat yine BM tarafından hakkında ayrı bir nüfus tahmini yapılan farklı coğrafi tüzel yerler seçilmiştir. Örneğin bu raporda bölgeler, Hong Kong ve Macau gibi (Çin'in özel idari bölgelerini), Grönland (Danimarka Krallığı içinde özerk anayasasal ülke) ve (ABD topraklarına dahil) Porto Riko bölgeleri içermektedir.

Sünni-Şii Tahminleri İçin Metodoloji

Az önce de değindiğimiz gibi İslam ülkelerinde sayımlarda veya nüfus araştırmalarında etnik kimlik ve mezhepler sorulmadığından dolayı mezheplerin nüfusunu tahmin zordur ve özel bilimsel yöntem ve teknikler gerektirmektedir. Elimizdeki raporda Müslümanlar arasındaki mezhep farklılıkları basitçe iki kategori altında verilmiştir: Sünni ve Şii. Ancak araştırmacılar şu noktaya dikkat çekmektedirler ki her iki kategoride de kendilerini farklı tanımlayan ve ana akımın dışında olan gruplar vardır. Ne var ki çok az veri seti Şii ve Sünni ayrımını belirlemeye dönük hazırlanmış için Pew araştırmacıları Sünni Şii

nüfus tahmini yapabilmek için üç ana kaynağa dayanmışlardır:

- Üniversite ve Araştırma Merkezlerinden bu proje danışmanlık yapan çalışan 20'den fazla nüfus bilimlari araştırmacısı veya sosyal bilimci analist;

- World Religion Database (WRD) tarafından hazırlanan etnografik analizler; ve

- Basılmış veya sıklıkla kullanılan tahminlerin bir değerlendirmeleri

Raporda kaydedildiğine göre önemli oranda Müslümana sahip pek çok ülke için PEW Forum tarafından atanan bir veya iki uzman, basılmış kaynaklar üzerindeki hakimiyetleri ve kendi deneyimlerini kullanarak yapabildikleri en iyi Sünni-Şii tahmin tablosuna katkı yapmaya çalışmışlardır. Ayrıca bu araştırmadaki bütün ülke ve bölgeler için Pew Forum araştırmacıları her bir ülkedeki Sünni ve Şii nüfus oranlarını tahmin için WRD'ye danışmışlardır. WRD tahminleri 4300 den fazla grubun WRD Etnik veritabanına dayanmaktadır. Okuyucular şu noktaya da dikkat etmelidirler ki bu tahminler her bir etnisitenin sünni-şii bileşimi hakkında yapılan önceki tahminlerle ve her bir ülkedeki etnisitenin çeşitliliği hakkındaki mevcut bilgilerle sınırlıdır. Sonuçta, bu rapordaki Sünni-Şii tahminleri öncelikle bir zorunluluğun sonucu olarak etnografya ve antropoloji araştırmaları yoluyla toplanan verilere dayanmaktadır. Çünkü pek çok Müslüman şu veya bu sebepten dolayı kendisini Sünni veya Şii olarak tanımlamamakta veya baskılar yüzünden tanımlayamamaktadır. Bu yüzden raportörler her hangi bir tahmindeki hata payını öngörememektedirler.

Bu durum dikkate alındığında bu çalışma her bir ülkenin analizlerine dayalı olarak Dünya Şii Müslümanlarını belli aralıklarda vermekle yetinmektedir. Bazı aralıklar diğerlerinden daha geniş olabilir, çünkü danışılan kaynaklar farklı tahminler vermiş ya da bazı ülkeler için kesin bilgi elde edilememiştir.

Nihayetinde yaklaşık 200 ülke için PEW Forum araştırmacıları hem ABD Dışişleri Bakanlığı'nın International Religious Freedom Dini Demografi Bölümü tarafından yayınlanan yıllık raporlarındaki tahminlere hem de CIA World Factbook'da basılan tahminlere başvurmuşlardır. İşte bu nedenle aşağıda özetlenen rapor elimizdeki en güncel, en güvenilir ve en kapsamlı Müslüman dünyası nüfus tahminlerini vermektedir.

Dünya Müslüman Nüfusu ve Dağılımı

Pew Research Center tarafından yayınlanan ve 200'den fazla ülkede yapılan "Dünya Müslüman Nüfusu ve Dağılımına Dair Rapor-Ekim 2009"a göre dünyada bugün her yaştan yaklaşık olarak 1.57 milyon Müslüman yaşamaktadır. Dünya nüfus ise 6.8 milyar olarak tahmin edilmektedir. Buna göre Müslümanlar 2009 Dünya nüfusunun %23'ünü teşkil etmektedirler.

Bununla birlikte Pew Research Center tarafından 2017 yılında açıklanan "The Changing Global Religious Landscape" adlı araştırmaya göre Dünya Müslümanlarının sayısının hızlı bir şekilde artması beklenmektedir. Yapılan tahminlere göre 2050 yılında Müslümanların nüfusu 2.8 milyara ulaşacak ve dünya nüfusu içindeki payları da %23'ten %30'a yükselecektir. Daha ileriye yönelik projeksiyonlara göre ise 2060 yılına gelindiğinde Müslümanlar 3 milyar ve dünya nüfusunun %31'ini oluşturmaları tahmin edilmektedir. Böylece bu tarihte Müslüman sayısı 3.1 milyon olan Hristiyan sayısına yaklaşacaktır. Daha sonrasında ise; örneğin 2070 yılında, bu sayının eşitleneceği hesaplanmaktadır. 2075 yılında ise muhtemelen Müslüman nüfus dünyada Hristiyan nüfusu aşacaktır. 2100 yılında ise Müslümanlar tahminen dünya nüfusunun % 34.9'unu oluştururken, Hristiyanların oranı % 33.8 düzeyinde kalacaktır.²

Müslümanlar 5 kıtada da yaşamakla birlikte %60'dan fazlası Asya kıtasında, %20'si ise Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da yaşamaktadır. Ancak Ortadoğu-Kuzey Afrika bölgesi en yüksek Müslüman nüfus oranına sahiptir. Gerçekten de 20 ülke ve bölgenin yarısından fazlası bu bölgededir ve Müslümanların %95 veya daha büyük oranı buradadır.

Raporda yer alan çok önemli bir tespit ise şudur: 300 milyondan fazla Müslüman veya Dünya Müslüman nüfusunun 1/5'i Müslümanlığın çoğunluk dini olmadığı ülkelerde yaşamaktadır. İlginç olan şu ki, bu Müslüman azınlıklar aslında bazı Müslüman ülkelerin nüfusundan bile büyük bir nüfusa sahiptir. Örneğin, Hindistan dünya çapında en büyük üçüncü Müslüman nüfusa sahiptir. Çin, Suriye'den fazla Müslümana sahipken Rusya'da Libya ve Ürdün'ün toplamından daha fazla Müslümana bulunmaktadır.

Mezhep açısından bakıldığında ise; Müslüman nüfusun %10-13'ü kadarı Şii ve % 87-90'si Sünnidir. Şiilerin çoğu (% 68- 80 arası) sadece dört Müslüman ülkede yaşamaktadır: İran, Pakistan, Hindistan ve Irak. Bu rapordaki Şii Müslüman nüfus tahmini (%10-13) önceki tahminlerle uyumaktadır ki, bu oran genellikle %10-15 bandındaydı.³ Önceki bazı araştırmalar ise Şii nüfusu neredeyse dünya Müslümanların %20'si olarak hesaplıyordu.⁴

Öte yandan daha önceki yıllarda yayınlanan dünya Müslüman nüfusu hakkındaki tahminler çok geniş bir aralıktaydı ve 1 ile 1.8 milyar arasında bir Müslüman nüfus olduğu

(2) Pew Research Center, April 5, 2017, "The Changing Global Religious Landscape" pdf.erişimi için bkz: <http://www.pewforum.org/2017/04/05/the-changing-global-religious-landscape/>

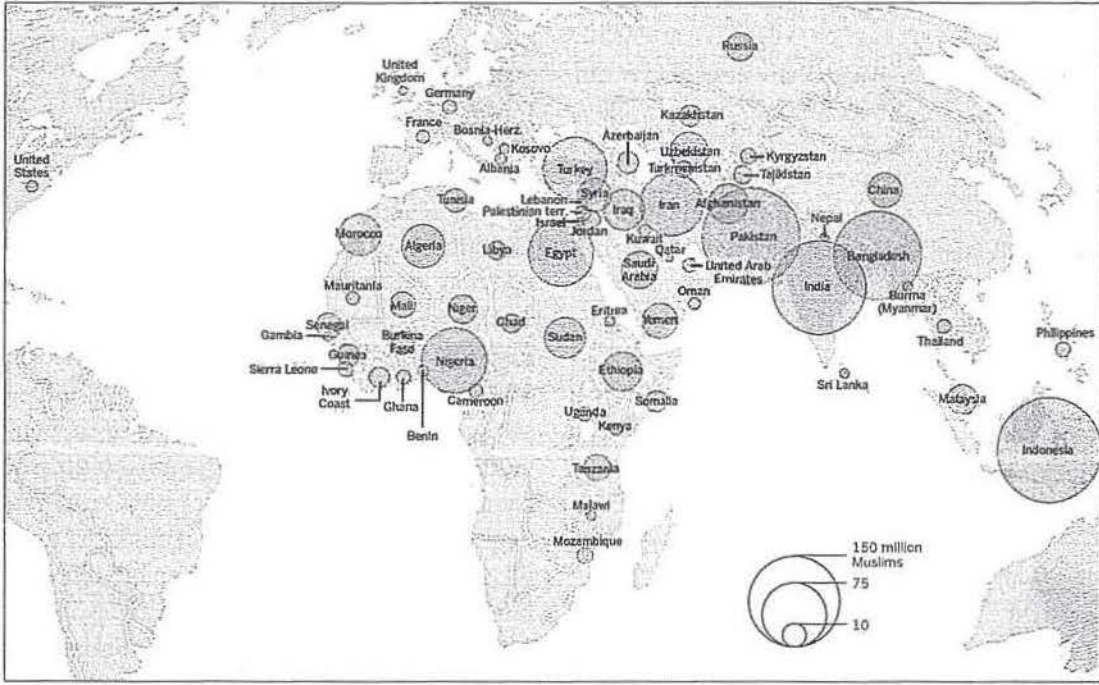
(3) Okuyucular aklında tutulmalıdır ki bu raporda Sünni ve Şii için verilen rakamlar genel olarak Müslüman nüfusa göre daha az kesinlik içermektedir. Mezhepler hakkındaki veriler pek çok ülkede az aralıklarla veya hiç toplanmamaktadır. Bu yüzden Sünni ve Şii rakamları geniş bir band aralığında ve yaklaşık olarak verilmiştir.

(4) Örneğin bkz. IslamicWeb.com (http://www.islamicweb.com/beliefs/cults/shia_population.htm); "Shia Muslims in the Middle East," Council on Foreign Relations, June 2006 (<http://www.cfr.org/publication/10903/>); ve "The Revival of Shia Islam" Vali Nasr speaking at a Pew Forum event, July 2006 (<http://pewforum.org/events/?EventID=120>).

yönündeydi.⁵ Fakat bu araştırmalarda sıklıkla başvuru tahminlerde kaynaklar gösterilmiyor ve verilerin nasıl elde edildiği açıklanmıyordu. Yani güvenilirliği daima sorgulanmaktaydı. Bu araştırma ise gelecek araştırmalara da zemin hazırlamak için titizlikle ve çok sağ-

lam bir bibliyografyaya dayanmaktadır.⁶ En az bir milyon Müslümanın yaşadığı ülke ve bölgelerin gösterildiği haritaya bakıldığında Avustralya kıtası ve Güney Amerika dışında hemen her yerde Müslümanların önemli bir nüfusa sahip olduğu dikkat çekmektedir.

Harita: Müslüman Nüfusun Ülke ve Bölgelere Göre Dağılımı/Sadece nüfusu 1 milyon Müslümandan fazla olan ülkeler gösterilmiştir

43

Tablo 1: Müslümanların Dünyada Dağılımı:

Dünya Nüfusuna Göre Müslüman Ülkelerin Görece Büyüklükleri (Rakamlar en yakın tam sayıya yuvarlanmıştır).

Asya'da Müslüman Çoğunluklar

Dünya Müslümanlarının 2/3'ü aşağıdaki 10 ülkede yaşamaktadır. Bu 10 ülkenin 6 tanesi Asya'da (Endonezya, Pakistan, Hindistan, Bangladeş, İran ve Türkiye), 3 tanesi Kuzey Afrika'da (Mısır, Cezayir ve Fas) ve 1 tanesi ise Sahra-Altı Afrika'dadır (Nijerya). Dünya Müslüman Nüfusunun Çoğu –en az 10 kişiden 6'sı (%62) Asya'da yaşamaktadır- ki bu bölge sadece Çin gibi Doğu Asya ülkelerini değil aynı zamanda Türkiye gibi en batıdakileri de kapsamaktadır. Pew Researc

(5) Bkz. CIA World Factbook (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/xx.html>); Foreign Policy magazine, May 2007 (http://www.foreignpolicy.com/story/cms.php?story_id=3835); Who Speaks for Islam: What a Billion Muslims Really Think, 2008 (<http://www.gallup.com/press/104206/WHO-SPE- AKS-ISLAM.aspx>); Adherents.com (http://www.adherents.com/Religions_By_Adherents.html); and IslamicPopulation.com (http://www.islamicpopulation.com/world_general.html).

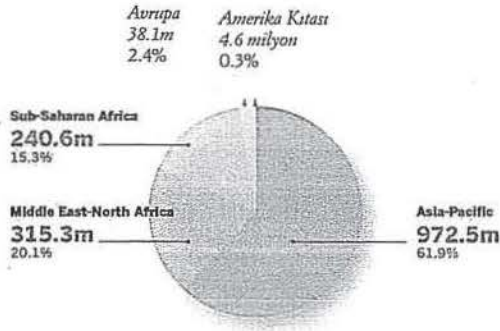
(6) Dünya Müslüman nüfusu hakkındaki buradaki tespitler Pew Forum'un 2010 yılında açıklanması planlanan bir araştırmasına temel oluşturacaktır. Bu yeni çalışmada Müslüman nüfusun büyüme oranı tahmini ve gelecek nüfus projeksiyonu yapılacaktır. Pew Forum 2010 yılında benzer bir çalışmayı Hristiyan dünyası için de yapmayı planlamaktadır. Pew Forum ayrıca bu yıl sonlarında Sahra-Altı Afrika'da bulunan 19 ülke ile başlayan ve din ve kamu yaşamı hakkında derinlemesine araştırmaların yer alacağı bir çalışmayı da açıklayacaktır. Bu gelecek çalışmalar, daha kapsamlı bir proje olan Global Religious Futures'in bir parçası olup, Pew Charitable Trusts ve John Templeton Foundation tarafından ortaklaşa desteklenmektedir. Amaç, insanların dünyada dini daha iyi anlamasını sağlamaktır.

Center'ın 2017 tarihli araştırmasında⁷ 2060 yılına kadar Asya Pasifik bölgesinde yaşayan Dünya Müslümanlarının oranının %61.9'den %50'ye düşeceği tahmin edilmektedir. Yine bölge ile ilgili ilginç bir tespit de herhangi bir dini aidiyet belirtmeyenlerin sayısındaki artıştır. 2015 yılında bu durumdaki insanların oranı Asya'da 3/4 iken bu oran 2060 yılına kadar %66 düzeyine yükselecektir. Hindu ve Budistlerin büyük bir çoğunluğu (%98-99) önümüzdeki bir kaç on yılda Asya Pasifik bölgesinde yaşamaya devam edecek ve din belirtenlerin oranı 2060 yılında tahminen %79 civarında olacaktır.

Tablo 2: En fazla Müslüman Nüfusa Sahip Ülkeler

	Tahmini 2009 Müslüman Nüfus Popülasyonu	Müslüman Nüfus Oranı	Dünya'da Müslüman Nüfusun Oranı
Endonezya	202,867,000	88.2%	12.9%
Pakistan	174,082,000	96.3	11.1
Hindistan	160,945,000	13.4	10.3
Bangladeş	145,312,000	89.6	9.3
Mısır	78,513,000	94.6	5.0
Nijerya	78,056,000	50.4	5.0
İran	73,777,000	99.4	4.7
Türkiye*	73,619,000	~98	4.7
Cezayir	34,199,000	98.0	2.2
Fas*	31,993,000	~99	~2

*Azınlık-çoğunluk oranları tahminleri yapmak için Türkiye ve Fas verileri, öncelikle nüfus sayımlarına göre daha az güvenilir olan genel nüfus araştırmalarından veya kapsamlı nüfus ve sağlık araştırmalarından alınmıştır. Sonuç olarak, Bu iki ülkedeki Müslüman Nüfus oranı en yakın tam sayıya yuvarlanmıştır.

Not: Her bölgedeki ülkelerin listesi "Ülke ve Bölgelere Göre Dünya Müslüman Nüfusu" kısmında bulunabilir.

Tablo 3: Bölgelere Göre Müslüman Nüfus

Asya-Pasifik	972,537,000	24.1%	61.9%
Ortadoğu-Kuzey Afrika	315,322,000	91.2	20.1
Sahra Altı Afrika	240,632,000	30.1	15.3
Avrupa	38,112,000	5.2	2.4
Amerika Kıtası	4,596,000	0.5	0.3
Dünya Genel Toplam	1,571,198,000	22.9	100.0

Çoğunluk Olup, Azınlık Olarak Yaşayan Müslüman Nüfus

Dünya Müslümanlarının %80'i çoğunluk oldukları ülkelerde yaşamaktadırlar ki bu önemli bir orandır. Müslümanların 1/5'i ise anavatanlarında azınlık olarak yaşamaktadır. Azınlık olarak yaşayan yaklaşık 317 milyon Müslümanın 240 milyonu yani yaklaşık olarak 3/4'ü beş ülkededir: Hindistan (161 milyon), Etiyopya (28 milyon), Çin (22 milyon), Rusya (16 milyon) ve Tanzanya (13 milyon). 10 ülkenin ikisi en büyük Müslüman nüfusa sahip olup azınlık olarak Rusya (16 milyon) ve Almanya'da (4 milyon) yaşamaktadır. Bu azınlık nüfus genelde oldukça büyüktür. Örneğin Hindistan'da Hindu çoğunluk olan bir ülkedir ama dünyanın üçüncü en büyük Müslüman nüfusu bu ülkededir. Etiyopya'daki Müslüman azınlık nüfus ise Müslüman Afganistan kadardır. Çin'deki Müslüman sayısı Suriye'den fazladır. Rusya ise Ürdün ve Libya'nın toplamından daha fazla Müslümanın anayurdudur. Öte yandan Almanya'daki Müslüman sayısı da Lübnan'dan fazladır.

Tablo 4: En büyük Müslüman azınlığın yaşadığı ülkeler

	Tahmini 2009 Nüfusu	Müslüman Nüfusun Oranı	Dünya Müslüman Nüfusu İçindeki Oranı
Hindistan	160,945,000	13.4%	10.3%
Etiyopya	28,063,000	33.9	1.8
Çin	21,667,000	1.6	1.4
Rusya	16,482,000	11.7	1.0
Tanzanya	13,218,000	30.2	0.8

(7) Pew Research Center, April 5, 2017, "The Changing Global Religious Landscape"

Fildişi Sahili	7,745,000	36.7	0.5
Mozambik	5,224,000	22.8	0.3
Filipinler	4,654,000	5.1	0.3
Almanya *	4,026,000	~5	<1
Uganda	3,958,000	12.1	0.3

*Almanya verileri genel nüfus araştırmalarından alınmıştır ki nüfus sayımlarına veya azınlık-çoğunluk oranlarının tahmini için yapılan büyük ölçekli demografik ve sağlık araştırmalarına göre daha az güvenilirdir. Sonuç olarak Almanya'da yaşayan Müslüman nüfus oranı en yakın tam sayıya yuvarlanmıştır.

Yukarıda da kısaca değinildiği gibi bu araştırmada 232 ülke ve bölgeye yer verilmiştir. 50 tanesi Müslüman çoğunluktur. Bunların %62'den fazlası yani 6/10'u Rusya ve Çin'den daha az Müslüman nüfusa sahiptir. Diğer bölgelere kıyasla, Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgesi Müslüman çoğunluğun en fazla olduğu coğrafyadır. Buradaki 20 ülke veya bölgenin 17'si İsrail, Lübnan ve Sudan hariç %75'ten fazla oranda Müslümana sahiptir. Karşılaştırsak; sadece 61 ülkenin 12'si Asya'dadır. Afrika'da Sahra-Altı'ndaki 50 ülkenin 10 tanesi ve Avrupa'daki 50 ülkeden 2 tanesi (Kosova ve Arnavutluk) 75% veya Müslüman çoğunluktur.

Sunni ve Şii Nüfuslar

Müslümanların çok büyük bir oranı Sünni olup %10-13 kadarı Şiidir. Tahminlerimize göre bugün dünyada 154 ila 200 milyon arasında Şii yaşamaktadır. Bu Şii nüfusun 1/3 kadarı veya 116 ila 147 milyonu Asya kıtasındadır. Ayrıca bu Şiilerin 1/3'ten fazlası İran'da yaşamaktadır. Yine Dünya Şii nüfusunun 1/4'ü (36 milyon ile 44 milyon arası) ise Ortadoğu-Kuzey Afrika'da yaşamaktadır. Başka bir açıdan bakacak olursak; Asya-Pasifik bölgesindeki Müslüman nüfusun %12-15'ü Şiidir. Şiiler hakkında buradaki veriler geniş bir bantta verilmiştir çünkü ikincil kaynakların önemli eksikleri vardır. Şiilerin çoğu (yaklaşık %68 ila %80 kadarı) dört ülkede yaşamaktadır: İran, Pakistan, Hindistan ve Irak. İran dünya Şii nüfusunun 66-70 milyon veya %37-%40 arasında bir kısmına sahiptir. Irak, Hindistan ve Pakistan'ın her biri en az 16 milyon Şii barındırmaktadır. Şiilerin az bir

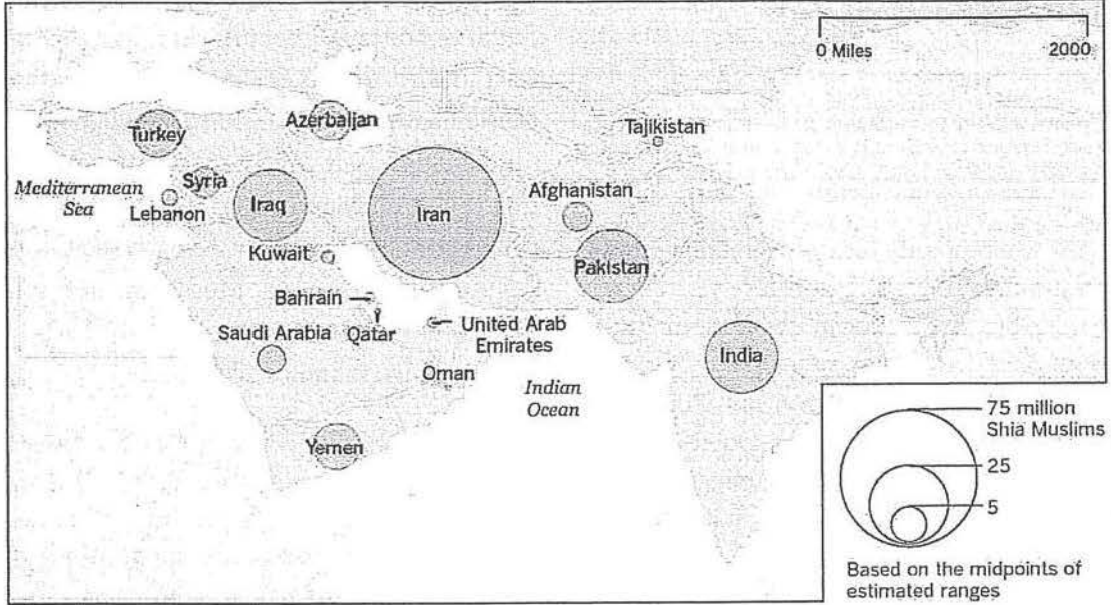
oranı (1 milyon veya biraz fazlası) ise Türkiye, Yemen, Azerbaycan, Afganistan, Suriye, Suudi Arabistan, Lübnan, Suudi Arabistan ve Tanzanya'da yaşamaktadır. Sadece dört Müslüman ülkede Şii nüfus çoğunluğu oluşturmaktadır: İran, Azerbaycan, Bahreyn ve Irak. Şiiler dünyanın diğer bölgelerinde çok daha küçük bir orandadır. Kanada dâhil Kuzey Amerika'da toplam Müslüman nüfusun yaklaşık olarak 300.000'i ya da %10 kadarının Şii olduğu tahmin edilmektedir.

Tablo 5: 100.000'den fazla Şii Nüfusa Sahip Ülkeler

	Tahmini 2009 Şii Nüfus	Yaklaşık Şii Nüfus Oranı	Dünyadaki yaklaşık Şii Nüfus Oranı
İran	66 - 70 milyon	90 - 95%	37 - 40%
Pakistan	17 - 26 milyon	10 - 15	10 - 15
Hindistan	16 - 24 milyon	10 - 15	9 - 14
Irak	19 - 22 milyon	65 - 70	11 - 12
Türkiye	7 - 11 milyon	10 - 15	4 - 6
Yemen	8 - 10 milyon	35 - 40	~5
Azerbaycan	5 - 7 milyon	65 - 75	3 - 4
Afganistan	3 - 4 milyon	10 - 15	~2
Suriye	3 - 4 milyon	15 - 20	~2
Suudi Arabistan	2 - 4 milyon	10 - 15	1 - 2
Nijerya	<4 milyon	<5	<2
Lübnan	1 - 2 milyon	45 - 55	<1
Tanzanya	<2 milyon	<10	<1
Kuveyt	500,000 - 700,000	20 - 25	<1
Almanya	400,000 - 600,000	10 - 15	<1
Bahreyn	400,000 - 500,000	65 - 75	<1
Tacikistan	~400,000	~7	<1
BAE	300,000 - 400,000	~10	<1
ABD	200,000 - 400,000	10 - 15	<1
Umman	100,000 - 300,000	5 - 10	<1
Birleşik Krallık	100,000 - 300,000	10 - 15	<1
Bulgaristan	~100,000	10 - 15	<1
Katar	~100,000	~10	<1
Dünya Toplam	154-200 milyon	10-13	100

Not: Ülke nüfusunun %1'den daha az olduğu Müslümanlar listeye dahil değildir. Şiiler hakkındaki oranlar ikincil kaynak verilerin defoları yüzünden genel olarak ifade edilmiştir. Toplam rakamlar yuvarlandığı için farklı olabilir.

Harita: Şii Müslümanların yaşadıkları ülkeler ve oranları

Müslümanların Coğrafi Dağılımı

46 Müslümanların coğrafi dağılımına daha yakından bakmak için dünya beş bölgeye ayrılmıştır. Bu beş bölge, en çok nüfusa sahip ülkeden başlayarak sıralanmıştır.

1- Asya Pasifik (61 ülke ve bölge)

Dünya Müslümanlarının %62'si Asya Pasifik bölgesinde yaşamaktadır. Bu bölgedeki en büyük Müslüman nüfusa sahip altı ülke şunlardır: Endonezya (203 milyon), Pakistan (174 milyon), Hindistan (161 milyon), Bangladeş (145 milyon), İran (74 milyon) ve Türkiye (74 milyon). Bu altı ülkenin tamamı Asya Müslüman nüfusunun yaklaşık %85'i olup dünya Müslüman nüfusunun yarısından biraz (%53) fazladır. Asya kıtasında yaşayan Müslüman nüfusun %50'si Güney Asya'dadır ve geri kalan nüfus eredeysel olarak Güneydoğu-Doğu Asya (%26) ve Orta-Batı Asya (%24) arasında yaşam sürmektedir. Bununla birlikte çok az sayıda (<%1) Müslüman Pasifik bölgesinde yaşamaktadır.⁸ Asya-Pasifik bölgesindeki Endonezya dünyanın en büyük Müslüman nüfusuna sahip olan ülkedir (203 milyon); Başka bir deyişle dünya Müslümanlarının yaklaşık %13'ü bu ülkede-

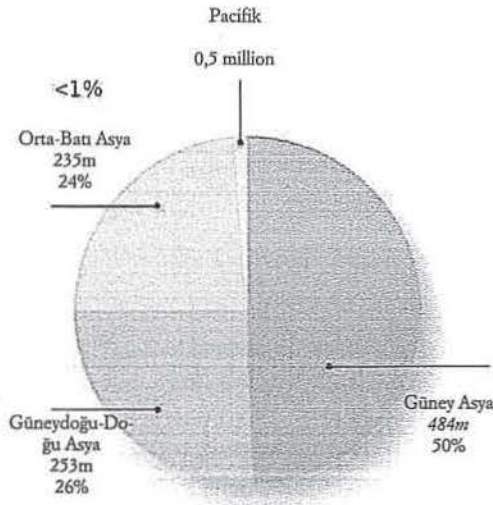
dir. Endonezya'nın Müslüman nüfusu Güneydoğu-Doğu Asya Müslüman nüfusunun yaklaşık olarak %80'ine tekabül etmektedir. Güney Asya'da bulunan yedi ülkeden üçü-Pakistan, Hindistan ve Bangladeş – ile birlikte Dünya Müslüman nüfusunun yaklaşık 1/3'üne sahiptir ve Güney Asya Müslüman nüfusunun %9'dur.

20 milyondan fazla nüfusa sahip diğer Asya ülkeleri Afganistan (28 milyon), Özbekistan (26 milyon) ve Çin (22 milyon) olup Çin'in her vilayetinde Müslüman vardır. Fakat en yüksek oran batıda, büyük oranda da Sincan (Uygur), Ningxia and Gansu'dadır. Diğer önemli Müslüman yaşayan vilayetler ise Henan, Qinghai, Yunnan, Hebei ve Shandong olarak sıralanabilir. Sincan (Uygur), Çin'in Müslüman çoğunluğa sahip

(8) Bu raporda Güney Asya yedi ülkeden oluşmaktadır: Bangladeş, Butan, Hindistan, Maldivler, Nepal, Pakistan ve Sri Lanka. Güney-Doğu Asya 19 ülkeden oluşuyor: Brunei, Burma (Myanmar), Kamboçya, Çin, Hong Kong, Endonezya, Japonya, Laos, Macau, Malezya, Moğolistan, Kuzey Kore, Filipinler, Singapur, Güney Kore, Tayvan, Tayland, Timor-Leste ve Vietnam. Orta-Batı Asya'ya 11 ülke dahildir: Afganistan, Ermenistan, Azerbaycan, Kıbrıs, İran, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkiye, Türkmenistan ve Özbekistan. Pasifik ülkeleri 24 tanedir: Amerika Samoa, Avustralya, Cook Adaları, Mikronezya Federe Devletleri, Fiji, Fransız Polinezyası, Guam, Kiribati, Marshall Adaları, Nauru, Yeni Kaledonya, Yeni Zelanda, Niue, Kuzey Mariana Adaları, Palau, Papua Yeni Gine, Pitcairn Adaları, Samoa, Solomon Adaları, Tokelau, Tonga, Tuvalu, Vanuatu ve Wallis & Futuna.

yegane vilayedir. Bu özerk bölgede toplam nüfusun yaklaşık %53'ü Müslümandır. Pew Research Center'in 2017 yılında yaptığı nüfus projeksiyonlarına göre ise Asya-Pasifik bölgesinde yaşayan Müslümanların oranı %61'den %50'ye düşecektir.⁹

Alt bölgelere göre Asya Pasifik'te Müslümanlar

Pew Research Center's Forum on Religion & Public Life Mapping
the Global Muslim Population, October 2009

Tablo 6: Asya-Pasifik Bölgesinde Müslüman Nüfusun En Fazla Olduğu Ülkeler

	Tablolu 2009 Müslüman Nüfus	Müslüman Nüfus Oranı	Dünya Müslüman
Nüfusuna Oranı			
Endonezya	202,867,000	88.2%	12.9%
Pakistan	174,082,000	96.3	11.1
Hindistan	160,945,000	13.4	10.3
Bangladeş	145,312,000	89.6	9.3
İran	73,777,000	99.4	4.7
Türkiye ¹⁰	73,619,000	~98	4.7
Afganistan	28,072,000	99.7	1.8
Özbekistan	26,469,000	96.3	1.7
Çin	21,667,000	1.6	1.4
Malezya	16,581,000	60.4	1.1
Diğer Bölgeler	49,148,000	7.1	3.1
Bölge Toplam	972,537,000	24.1	61.9
Dünya Toplam	1,571,198,000	22.9	100.0

Kaynak: Pew Research Center's Forum on Religion & Public Life • Mapping the Global Muslim Population, October 2009.

2- Orta Doğu-Kuzey Afrika Bölgesi (20 ülke ve Bölge)

Orta Doğu-Kuzey Afrika bölgesi tahminen 315 milyon veya yaklaşık dünya Müslüman nüfusunun %20'sine sahiptir. Bu nüfusun yaklaşık 79 milyonu yani %25'i Mısır'da yaşamaktadır. Orta Doğu-Kuzey Afrika bölgesindeki ülkelerin yarıdan fazlası yaklaşık %95 veya daha fazla oranda Müslüman nüfusa sahiptir. Bunlar arasında Cezayir, Mısır, Irak, Ürdün, Kuveyt, Libya, Fas, Filistin, Suudi Arabistan, Tunus, Batı Sahra ve Yemen'i sayabiliriz. Suriye (%92), Umman (%88), Bahreyn (%81), Katar (%78), Birleşik Arap Emirlikleri (%76) ve Sudan (%71) gibi yüksek oranlarda Müslüman nüfusa sahiptir. Umman, Bahreyn, Katar ve Birleşik Arap Emirlikleri gibi Körfez ülkelerinin vatandaşlarının çoğu Müslüman olmasına rağmen bu ülkelerde vatandaşlık statüsünde olmayan önemli sayıda gayrimüslim işçi bulunmaktadır; Bu durum, bu ülkelerin Müslüman nüfus oranının düşmesine sebep olmaktadır.

47

Kuzey Afrika ise Orta Doğu-Kuzey Afrika bölgesinde en büyük üçüncü Müslüman Nüfusa sahiptir: Mısır (79 milyon), Cezayir (34 milyon) ve Fas (32 milyon). Bölgedeki en fazla Müslüman nüfusa sahip diğer ülkeler arasında Irak (30 milyon), Sudan (30 milyon), Suudi Arabistan (25 milyon), Yemen (23 milyon), Suriye (20 milyon) ve Tunus (10 milyon) sayılabilir. Geri kalan diğer ülkeler – Libya, Ürdün, Filistin, Birleşik Arap Emirlikleri, Kuveyt, Lübnan, Umman, İsrail, Katar, Bahreyn ve Batı Sahra –yaklaşık olarak toplam 31 milyondur.

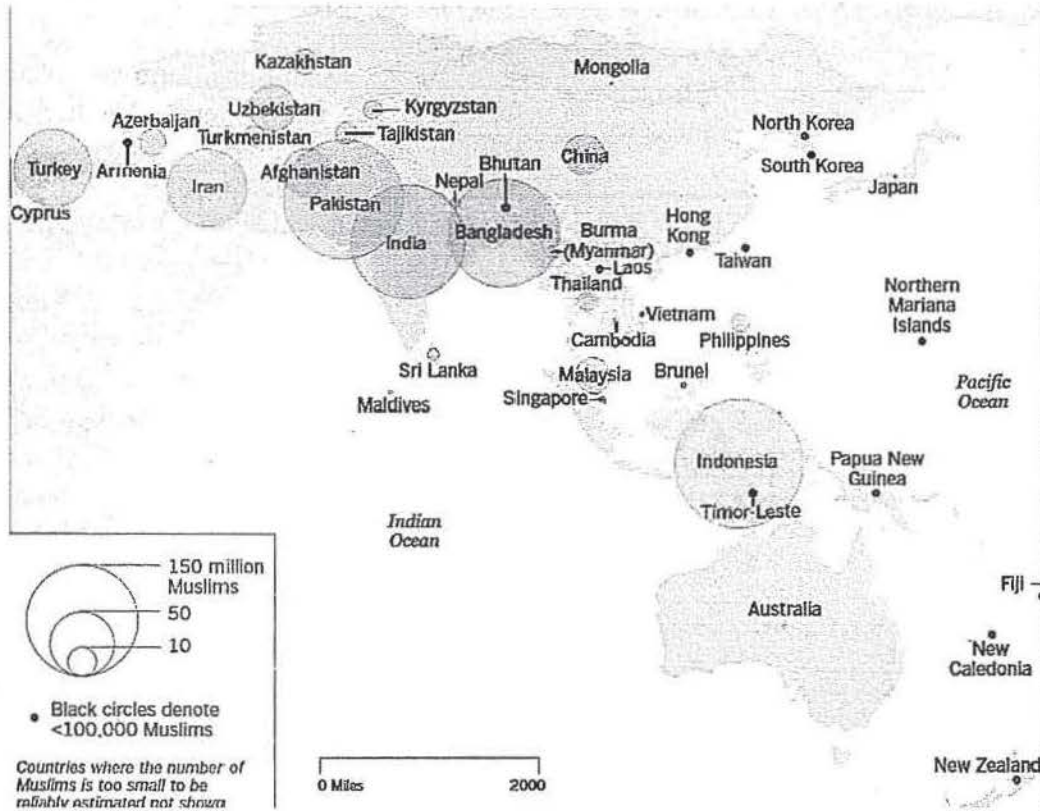
Diğer taraftan Filistin topraklarında 4 milyon Müslüman yaşamaktadır. Başka bir

(9) Pew Research Center, April 5, 2017, "The Changing Global Religious Landscape"

(10) Türk verileri genel nüfus araştırmalarından derlenmiştir. Nüfus sayımları veya kapsamlı nüfus ve sağlık araştırmalarına göre daha az güvenilir olan bu verilere azınlık-çoğunluk oranlarının tahmininde başvurulmuştur.

Not: Rakamlar küsüratların yuvarlanması sebebiyle toplamdan farklılık gösterebilir.

Asya Pasifik Bölgesinde Müslüman Nüfusun Dağılımı

48

Pew Research Center's Forum on Religion & Public Life • Mapping the Global Muslim Population, October 2009

deyişle, İsrail kabaca bir milyon Müslümana ev sahipliği yapmaktadır ki bu sayı Katar'dan biraz fazladır. İsrail, sayı olarak Batı Avrupa ülkeleri kadar Müslüman nüfusa sahip olmasına rağmen, ülkedeki Müslümanlar toplam nüfusun çok daha büyük bir oranını teşkil eder (yaklaşık %17). Karşılaştırmak gerekirse, Birleşik Krallık'ta 1 - 2 milyon arasında Müslüman yaşamaktadır ve toplam nüfusa oranı sadece %3'dür. Irak ve Afganistan'da devam eden askeri veya insani operasyonlar sebebiyle ülke dışında bulunanlar nüfus tahminlerine dahil edilmemiştir.

Pew Research Center'in projeksiyonlarına göre ise gelecek 40 yılda bölgede Müslüman nüfusta önemli bir artış olmayacak ve oran yine %20 civarında kalacaktır.¹¹

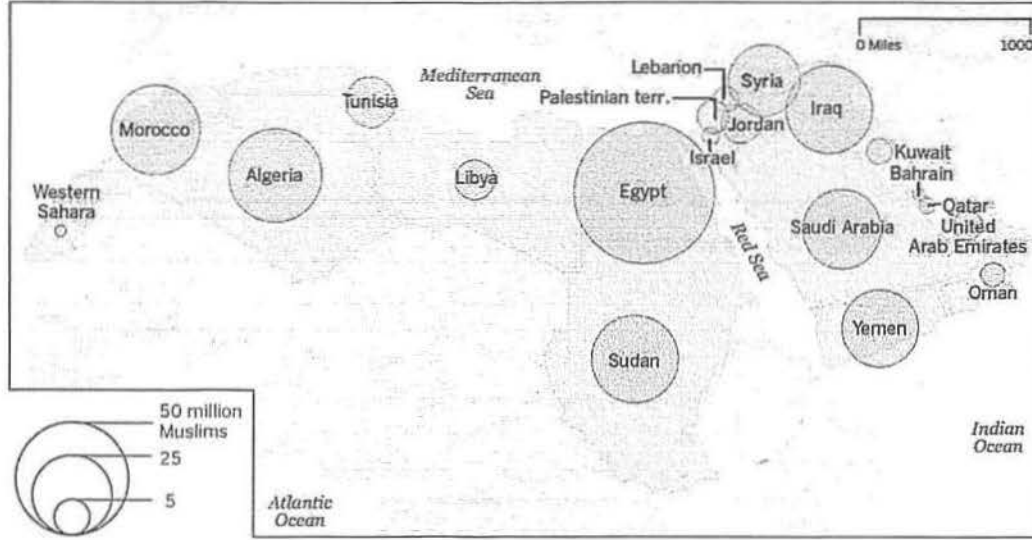
Tablo 7: Orta Doğu-KuzeyAfrika'daki En Fazla Müslüman Nüfusa Sahip Ülkeler

	Tahmini 2009 Müslüman Nüfus	Müslüman Nüfus Oranı	Dünya Müslümanlarına Oranında Dünya Müslüman Nüfusu
Mısır	78,513,000	94.6%	5.0%
Cezayir	34,199,000	98.0	2.2
Fas ¹²	31,993,000	~99	~2
Irak*	30,428,000	~99	~2
Sudan	30,121,000	71.3	1.9
Suudi Arabistan*	24,949,000	~97	~2
Yemen	23,363,000	99.1	1.5
Suriye	20,196,000	92.2	1.3
Tunus	10,216,000	99.5	0.7
Libya	6,203,000	96.6	0.4

(11) Pew Research Center, April 5, 2017, "The Changing Global Religious Landscape"

(12) Not: Fas, Irak ve Suudi Arabistan verileri genel nüfus araştırmalarına dayanmaktadır. Rakamlar en yakın tam sayıya yuvarlanmıştır.

Orta Doğu- KuzeyAfrika'da Müslüman Nüfusun Dağılımı

Pew Research Center's Forum on Religion & Public Life • Mapping the Global Muslim Population, October 2009

Ürdün	6,202,000	98.2	0.4
Bölgenin Kalanı	18,937,000	65.7	1.2
Bölge Toplam	315,322,000	91.2	20.1
Dünya Toplam	1,571,198,000	22.9	100.0

Pew Research Center's Forum on Religion & Public Life • Mapping the Global Muslim Population, October 2009

3- Sahra-Altı Afrika (50 ülke ve bölge)

Sahra-Altı Afrika'da yaklaşık olarak 241 milyon Müslüman yaşamaktadır. Bu sayı Dünya Müslümanları içinde oranı %15'e tekabül etmektedir. Nijerya, yaklaşık 78 milyon Müslüman ile Sahra-Altı Afrika'da en büyük Müslüman ülkedir. Diğer bir ifadeyle; Nijeryanın toplam nüfusunun %50'si Müslümandır. Hemen hemen üç Müslümandan birisi (yaklaşık %32) Nijerya'da Sahra-Altı Afrika'da yaşamaktadır. Batı Afrika, Sahra-Altı Afrika'da Müslüman çoğunluğa sahip tek bölgedir. Tam tersine, Afrika'nın güney kısmı ise en az Müslüman nüfusa sahip bölgedir.

Sahra-Altı Afrika çok büyük miktarda Müslüman azınlığın yaşadığı bir coğrafyadır. En yüksek oranda Müslüman nüfusa sahip ülkeler: Moritanya (99%), Nijer (99%), Somali (99%), Mayotte (98%), Komor Adaları (98%), Cibuti (97%), Senegal (96%), Gambia (95%), Mali (93%), Gine (84%) ve Sierra

Leone (71%). Bu ülkelerdeki toplam Müslüman sayısı yaklaşık 67 milyondur ve toplam dünya Müslümanlarının %4 kadardır.

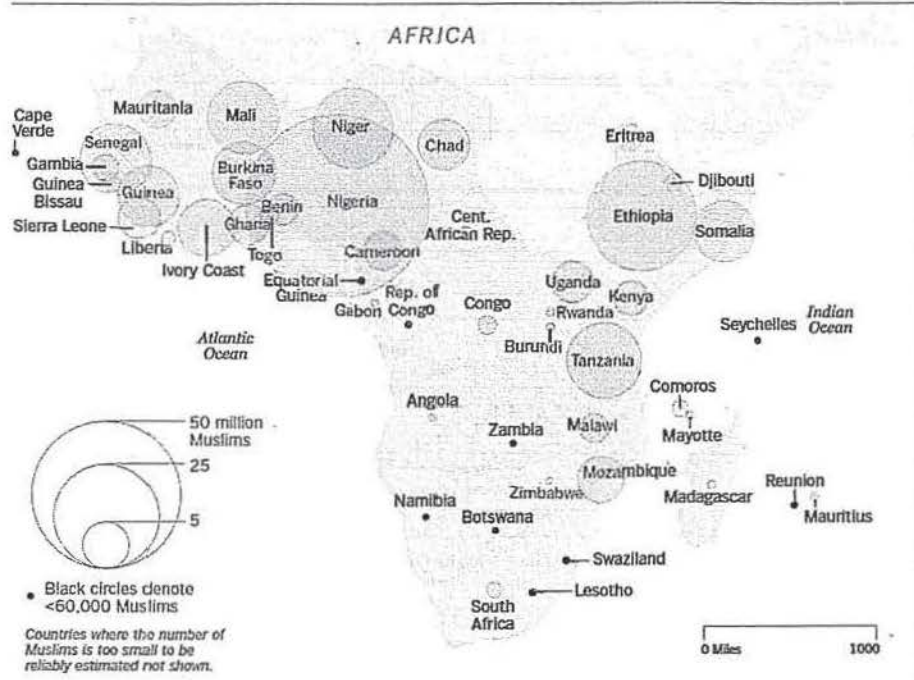
Bununla birlikte yine Pew Research Center'in tahminlerine göre önümüzdeki on yıllarda dini grupların bölgedeki dağılımında önemli değişiklikler olacaktır. Örneğin, Sahra-Altı Afrika'da yaşayan Hristiyanların oranı doğum oranlarının yüksekliği yüzünden 2015-2060 yılları arasında önemli oranda değişerek %26'dan %42'ye yükselecektir. Sahra-Altı Afrika nüfus tahminlere göre bu bölgede Müslüman sayısı da artacaktır. 2060 yılında Dünya Müslüman nüfusunun %27'sinin burada yaşayacaktır.¹³

Tablo 8: Sahra-AltıAfrika'da En Büyük Müslüman Nüfusa Sahip Ülkeler

	Tahmini 2009 Müslüman Nüfus	Müslüman Nüfus Oranı	Dünya Müslüman Nüfusuna Oranı
Nijerya	78,056,000	50.4%	5.0%
Etiyopya	28,063,000	33.9	1.8
Nijer	15,075,000	98.6	1.0
Tanzanya	13,218,000	30.2	0.8
Mali	12,040,000	92.5	0.8
Senegal	12,028,000	96.0	0.8

(13) Pew Research Center, April 5, 2017, "The Changing Global Religious Landscape"

Sahra Altı Afrika'da Müslüman Nüfusun Dağılımı

50

Burkina Faso	9,292,000	59.0	0.6
Somali	8,995,000	98.5	0.6
Gine	8,502,000	84.4	0.5
Fildişi Sahili	7,745,000	36.7	0.5
Bölgenin Kalamı	47,618,000	11.3	3.0
Bölgesel Toplam	240,632,000	30.1	15.3
Dünya Toplamı	1,571,198,000	22.9	100.0

Not: Rakamlar en yakın rakama yuvarlandığı için toplam farklılık gösterebilir.

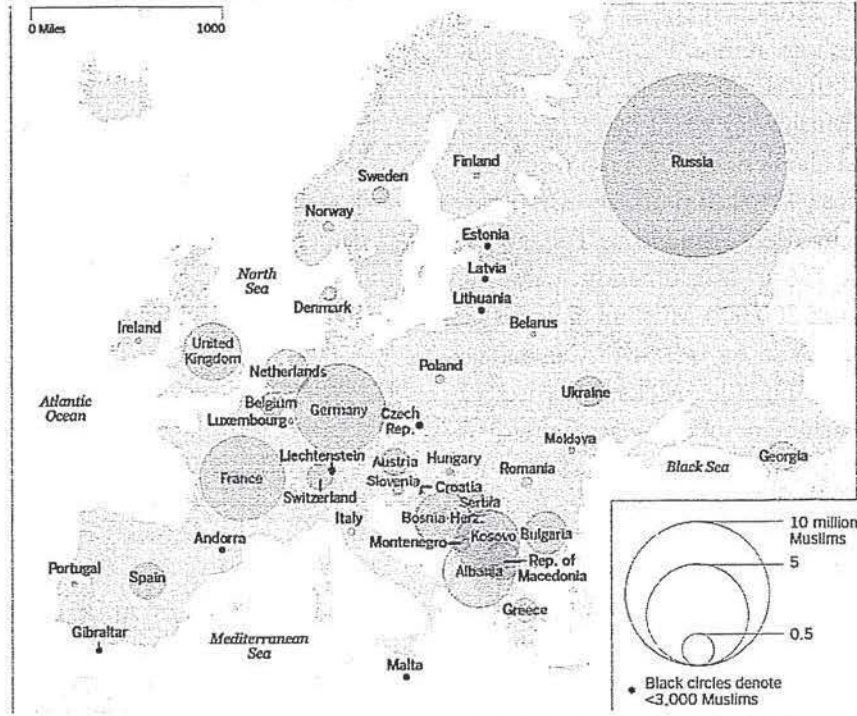
4- AVRUPA (50 Ülke ve Bölge)

Avrupa'da 38 milyon Müslüman yaşamaktadır. Bu sayı toplam Avrupa nüfusunun %5'ini oluşturmaktadır. Avrupa Müslümanları Dünya Müslümanlarının ise %2'si kadardır. Ne var ki yeni göçmenler yüzünden Avrupa Müslüman sayısını güncel bir şekilde tahmin etmek çok zordur. Bununla birlikte raporda Avrupa Müslümanlarının çoğunun Orta ve Doğu Avrupa'da yaşadığına işaret edilmiştir. En fazla Müslüman nüfusa sahip ülke 16 milyon ile Rusya'dır. Bu da demektir ki her dört Avrupa Müslümanından birisi Rusya'da yaşamaktadır. Batı Avrupa'daki Müslümanların çoğu Türkiye, Kuzey Afrika

veya Güney Asya'dan son zamanlarda gelen göçmenler (veya göçmenlerin çocukları) iken, Rusya, Arnavutluk, Kosova, Bosna-Hersek ve Bulgaristan'daki Müslümanlar, asırlardır bu topraklarda yerleşiktirler. Bu da Avrupa'daki her on Müslümandan birisinin yerli yerleşik Müslüman olduğunu göstermektedir. Avrupa için eldeki verilerin sorunlu taraflarına karşın Almanya'nın dört milyon Müslümana ev sahipliği yaptığı görülmektedir- ki bu sayı neredeyse Kuzey ve Güney Amerika'nın toplamı kadardır. Bu ise şu anlama gelmektedir: Almanya'da, Lübnan'dan (2-3 milyon arası) daha fazla Müslüman vardır ve Batı Avrupa'daki bütün ülkelerden fazladır. Bu Müslüman sayısı, Almanya'yı dünyada en büyük Müslüman azınlığa sahip ilk 10 ülke arasına sokmaktadır.

Fransa ise oransal olarak Almanya'dan biraz daha fazla Müslümana sahip olmakla birlikte bu toplam nüfusa oranı daha azdır. Birleşik Krallık'ta 2 milyondan biraz az Müslüman yaşamakta olup, toplam nüfusun %3'üne karşılık gelmektedir. Müslüman oranının en yüksek olduğu Avrupa ülkeleri

Avrupa Müslüman Nüfusun Dağılımı

Pew Research Center's Forum on Religion & Public Life • Mapping the Global Muslim Population, October 2009

Doğu ve Orta Avrupa'dadır: Kosova (%90), Arnavutluk (%80), Bosna-Hersek (%40) ve Makedonya Cumhuriyeti (33%). Yunanistan %3 Müslüman nüfusa sahip iken İspanya (%1) ve İtalya ise yine %1 oranla Avrupa'da en küçük Müslüman nüfusa sahip ülkelerdir.

Pew Research Center'in araştırmasında Fransa'da Müslüman sayısının son mülteci verilerine dayanarak 3-4 milyon arasında olduğu tahmin edilmiştir. Bu oran "2005 Generasyon ve Cinsiyet Araştırması" 2009 yılından elde edilmiştir.¹⁴ Bununla birlikte başka kaynaklar İtalya'nın Müslüman sayısını 30.000 ile 1.5 milyon gibi çok geniş bir aralıkta vermektedir.¹⁵

Tablo 9: Avrupa'da En fazla Müslüman Nüfusa Sahip Ülkeler

	Tahmini 2009 Müslüman Nüfus	Müslüman Nüfus Oranı	Dünya Müslüman Nüfusuna Oranı
Rusya	16,482,000	11.7%	1.0%
Almanya	4,026,000	~5	<1

Fransa*	3,554,000	~6	<1
Arnavutluk	2,522,000	79.9	0.2
Kosova	1,999,000	89.6	0.1
Birleşik Krallık	1,647,000	2.7	0.1
Bosna-Hersek*	1,522,000	~40	<1
Hollanda	946,000	5.7	0.1
Bulgaristan	920,000	12.2	0.1
Makedonya Cum.	680,000	33.3	<0.1
Bölgenin Kıtı	3,814,000	1.1	0.2
Bölgesel Toplam	38,112,000	5.2	2.4
Dünya Toplam	1,571,198,000	22.9	100.0

5- Amerika Bölgesi (51 ülke ve bölge)

Pew Research Center'in 2009 raporuna göre Amerika kıtasındaki yaklaşık 4.6 milyon Müslümanın yarısından fazlası veya

(14) Diğer kaynaklar, ABD Dışişleri Bakanlığı, CIA World Factbook, World Religion Database ve Genel Nüfus Araştırmaları Fransa Müslüman Nüfusunu 2.5 ile 6 milyon arasında tahmin etmektedir.8 İtalya verilerinin kaynağı 2004 Avrupa Sosyal Araştırmasıdır (European Social Survey). Benzeri tahminler 2002 ve 2007 Pew Research Centerin Dünya Davranış Projesi araştırmaları gibi diğer nüfus araştırmalarında da bulunmaktadır.

(15) İtalya verilerinin kaynağı 2004 Avrupa Sosyal Araştırmasıdır (European Social Survey). Benzeri tahminler 2002 ve 2007 Pew Research Centerin Dünya Davranış Projesi araştırmaları gibi diğer nüfus araştırmalarında da bulunmaktadır. Bununla birlikte başka kaynaklar İtalya'nın Müslüman sayısını 30.000-1.5 milyon gibi geniş bir aralıkta vermektedir.

2.5 milyonu, ABD’de yaşamaktadır. Fakat Kanada’daki Müslüman oranı ABD’nin iki katından fazladır. Kanadalıların %2’si (yaklaşık 700.000) Müslümandır. Tam tersine ABD’deki Müslüman oranı %0.8’dir. Surinam, oransal olarak bölgedeki en büyük Müslüman nüfusa (%16) sahip ülkedir. Bu ülkeyi %7 ile Guyana izler. Trinidad ve Tobago’nun ise yaklaşık %6’sı Müslümandır. Arjantin yaklaşık olarak 800.000 Müslüman nüfus ile Güney Amerika’da en fazla Müslümana sahip ülke durumundadır. Meksika’da ise %1 oranında Müslüman nüfusun yaşamaktadır.

Bununla birlikte yine Pew Research Center’in son araştırmalarına göre 2015 yılı itibariyle ABD’de yaşayan Müslüman sayısı 3.3 milyona ulaşmıştır ve toplam nüfusu içindeki oranları %1 seviyesindedir. Ayrıca kuruluşun tahminlerine göre 2050 yılına kadar Müslüman nüfus iki katına çıkacaktır. Yine önemli bir tespit de şudur ki 2040 yılına varmadan ABD’de Müslümanlar Hristiyanların ardından 2. büyük dini grup seviyesine geleceklerdir. ABD’de Müslüman sayısındaki artışın temel sebebi göçlerdir. Son 20 yılda Amerika’ya Müslüman göçünde çok büyük artışlar kaydedilmiştir. Yasal olarak ABD’ye yapılan göçlerin 1/10’unu Müslümanlar gerçekteştirmektedirler.

Müslümanların sayısının ABD’de artışının ikinci önemli sebebi doğal artışlardır. ABD’de yaşayan Müslümanlar diğer dinlere göre çok daha fazla çocuk sahibi olmaktadır. Üstelik genç Müslüman sayısı arttığı için önümüzdeki yıllarda bu artış hızlanacaktır. Bununla birlikte geçen yıllarda yaşanan din değiştirme olayları yüzünden Amerika Müslüman nüfusunda net artış çok az düzeyde artmıştır. Araştırmalara göre her beş ergen Müslüman Amerikalıdan birisi farklı bir dine geçmiş ya da artık kendisini Müslüman olarak tanımlamamaktadır. Başka bir deyişle Müslüman olan Amerikalı kadar din değiştiren Müslüman vardır.¹⁷

Tablo 10: Amerika Kıtasında En Büyük Müslüman Nüfusa Sahip Ülkeler

	Tahmini 2009 Müslüman Nüfus	Müslüman Nüfus Oranı	Dünya Müslüman Nüfusuna Oranı
ABD	2,454,000	0.8%	0.2%
Arjantin	784,000	1.9	0.1
Kanada	657,000	2.0	<0.1
Brezilya	191,000	0.1	<0.1
Meksika*	110,000	<1	<1
Venezuela	94,000	0.3	<0.1
Surinam	83,000	15.9	<0.1
Trinidad & Tobago	78,000	5.8	<0.1
Guyana	55,000	7.2	<0.1
Panama	24,000	0.7	<0.1
Bölgenin Kalanı	67,000	<0.1	<0.1
Bölgesel Toplam	4,596,000	0.5	0.3
Dünya Toplam	1,571,198,000	22.9	100.0

Müslüman Nüfus Bölge veya Ülkeye Göre

Her ülke veya bölge hakkında verilerin toplanma ve analiz yöntemi için lütfen bkz. Ek 3. Kaynaklar arasında nüfus sayımları, nüfus ve sağlık araştırmaları ve diğer genel nüfus araştırmaları sayılabilir. Önceki yıllar için nüfus rakamları 2009 yılına Müslüman nüfus oranının genel nüfus ile aynı oranda arttığı varsayımına göre hesaplanmıştır. (*) işaretli ülkeler hakkındaki veriler büyük ölçüde genel nüfus araştırmalarından derlenmiştir ki bunlar nüfus araştırmalarına göre daha az denek üzerinde yapılmıştır ve küçük azınlık nüfusun belirlenmesini amaçlamamaktadır. Bu durum Müslümanların çok küçük azınlık olduğu yerlerde nüfusun olduğundan az veya nüfusun çoğunluğunu oluşturdukları yerlerde çok hesaplanmasıyla sonuçlanmış olabilir. Dolayısıyla bu rakamlar yaklaşık rakamlar olarak değerlendirilmelidir.

(16) Veriler genel nüfus araştırmalarından alınmıştır ki nüfus sayımlarına veya azınlık-çoğunluk oranlarının tahmini için yapılan büyük ölçekli demografik ve sağlık araştırmalarına göre daha az güvenilirdir. Sonuç olarak Almanya’da yaşayan Müslüman nüfus oranı en yakın tam sayıya yuvarlanmıştır.
Not: Toplam rakamlar küsuratların en yakın tam sayıya yuvarlanması sebebiyle farklılık gösterebilir.

(17) <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2016/01/06/a-new-estimate-of-the-u-s-muslim-population/>

Amerika Kitasında Müslüman Nüfusun Dağılımı

Tablo 11: Bölge ve Ülkelere Göre Dünya Müslüman Nüfusu

	Tahmini 2009 Müslü- man Nüfus	Müslüman Nüfus Oranı	Dünya'da Müslüman Nüfusun Oranı	Kaynak ve Yıl
Asya-Pasifik	972,537,000	24.1%	61.9%	
Afganistan	28,072,000	99.7	1.8	WRD 2005
Amerikan Samoa	--	<0.1	--	WRD 2005
Ermenistan	1,000	<0.1	<0.1	DHS 2000
Avustralya	365,000	1.7	<0.1	Census 2006
Azerbaycan	8,765,000	99.2	0.6	DHS 2006
Bangladeş	145,312,000	89.6	9.3	Census 2001
Bhutan	7,000	1.0	<0.1	WRD 2005
Brunei	269,000	67.2	<0.1	Census 1991
Burma (Myanmar)	1,889,000	3.8	0.1	WRD 2005
Kamboçya	236,000	1.6	<0.1	DHS 2005
Çin	21,667,000	1.6	1.4	Census 2000 (ethnicity data)
Cook Adaları	--	<0.1	--	Census 2001
Kıbrıs	198,000	22.7	<0.1	Census 2001 and WRD 2005
Mikronezya Federal Devletleri	--	<0.1	--	Census 2000
Fiji	53,000	6.3	<0.1	Census 2007
Fransız Polinezyası	--	<0.1	--	Census 1971
Guam	--	<0.1	--	WRD 2005
Hong Kong**	7,000	<1	<1	WVS 2005
India	160,945,000	13.4	10.3	Census 2001
Indonesia	202,867,000	88.2	12.9	Census 2000
Iran	73,777,000	99.4	4.7	Census 2006
Japan	183,000	0.1	<0.1	WRD 2005
Kazakistan	8,822,000	56.4	0.6	DHS 1999
Kiribati	--	<0.1	--	Census 2005
Kırgızistan	4,734,000	86.3	0.3	DHS 1997
Laos	2,000	<0.1	<0.1	Census 1995
Macau	--	<0.1	--	Census 1991
Malezya	16,581,000	60.4	1.1	Census 2000
Maldivler	304,000	98.4	<0.1	WRD 2005
Marshall Adaları	--	<0.1	--	Census 1999
Mogolistan	133,000	5.0	<0.1	WRD 2005
Nauru	--	<0.1	--	Census 2002
Nepal	1,231,000	4.2	0.1	Census 2001
Yeni Kaledonya	7,000	2.8	<0.1	WRD 2005
New Zelanda	37,000	0.9	<0.1	Census 2006
Niue	--	<0.1	--	Census 2001
Kuzey Kore	2,000	<0.1	<0.1	WRD 2005
Kuzey Mariana Adaları	1,000	0.7	<0.1	WRD 2005
Pakistan	174,082,000	96.3	11.1	Census 1998
Palau	--	<0.1	--	Census 2000
Papua Yeni Gine	2,000	<0.1	<0.1	Census 2000
Filipinler	4,654,000	5.1	0.3	Census 2000
Pitcairn Adaları	--	<0.1	--	WRD 2005
Samoa	--	<0.1	--	Census 2001
Singapur	706,000	14.9	<0.1	Census 2000
Solomon Adaları	--	<0.1	--	Census 1999
Güney Kore	71,000	0.1	<0.1	WRD 2005

	Tahmini 2009 Müslüman Nüfus	Müslüman Nüfus Oranı	Dünya'da Müslüman Nüfusun Oranı	Kaynak ve Yıl
Sri Lanka	1,711,000	8.5	0.1	Census 2001
Tayvan*	23,000	<1	<1	WVS 2006
Tacikistan	5,848,000	84.1	0.4	WRD 2005
Tayland	3,930,000	5.8	0.3	Consultant 2009
Timor-Leste	43,000	3.8	<0.1	WRD 2005
Tokelau	--	<0.1	--	Census 2006
Tonga	--	<0.1	--	Census 2001
Türkiye*	73,619,000	~98	4.7	TESEV 2006
Türkmenistan	4,757,000	93.1	0.3	DHS 2000
Tuvalu	--	0.1	<0.1	WRD 2005
Özbekistan	26,469,000	96.3	1.7	DHS 2002
Vanuatu	--	<0.1	--	Census 1999
Vietnam	157,000	0.2	<0.1	WRD 2005
Wallis & Futuna	--	<0.1	--	WRD 2005
<i>Ortadoğu-Kuzey Afrika</i>	<i>315,322,000</i>	<i>91.2%</i>	<i>20.1%</i>	
Cezayir	34,199,000	98.0	2.2	WRD 2005
Bahreyn	642,000	81.2	<0.1	Census 2001
Mısır	78,513,000	94.6	5.0	DHS 2005
Irak*	30,428,000	~99	~2	WVS 2006
İsrail	1,194,000	16.7	0.1	Statistical Abstract 2008
Ürdün	6,202,000	98.2	0.4	DHS 2002
Kuveyt*	2,824,000	~95	<1	Pew Global 2007
Lübnan	2,504,000	59.3	0.2	WRD 2005
Libya	6,203,000	96.6	0.4	WRD 2005
Fas*	31,993,000	~99	~2	Pew Global 2007
Umman	2,494,000	87.7	0.2	Census 1993
Filistin Toprakları*	4,173,000	~98	<1	Pew Global 2009
Katar	1,092,000	77.5	0.1	Census 2004
<i>Suudi Arabistan*</i>	<i>24,949,000</i>	<i>~97</i>	<i>~2</i>	<i>WVS 2003</i>
Sudan	30,121,000	71.3	1.9	WRD 2005
Suriye	20,196,000	92.2	1.3	WRD 2005
Tunus	10,216,000	99.5	0.7	WRD 2005
BAE	3,504,000	76.2	0.2	WRD 2005
Batı Sahra	510,000	99.4	<0.1	WRD 2005
Yemen	23,363,000	99.1	1.5	WRD 2005
Sub-Saharan Africa	240,632,000	30.1%	15.3%	
Angola*	190,000	~1	<1	Pew Global 2002
Benin	2,182,000	24.4	0.1	Census 2002
Botswana	8,000	0.4	<0.1	Census 2001
Burkina Faso	9,292,000	59.0	0.6	DHS2003
Burundi*	180,000	~2	<1	InterMedia 2007
Kamerun	3,498,000	17.9	0.2	DHS 2004
Cape Verde*	1,000	<1	<1	AfroB 2005
Orta Afrika Cumhuriyeti	395,000	8.9	<0.1	DHS1995
Çad	6,257,000	55.8	0.4	DHS 2004
Komor	664,000	98.3	<0.1	WRD 2005
Kongo	943,000	1.4	0.1	DHS 2007
Cibuti	838,000	96.9	0.1	WRD 2005
Ekvator Ginesi	27,000	4.0	<0.1	WRD 2005
Eritre	1,854,000	36.5	0.1	DHS 2002

	Tahmini 2009 Müslüman Nüfus	Müslüman Nüfus Oranı	Dünya'da Müslüman Nüfusun Oranı	Kaynak ve Yıl
Etiyopya	28,063,000	33.9	1.8	Census 2007
Gabon	140,000	9.5	0.1	DHS 2000
Gambiya*	1,625,000	~95	<1	InterMedia2004
Gana	3,787,000	15.9	0.2	Census 2000
Gine	8,502,000	84.4	0.5	DHS 2005
Gine Bissau	680,000	42.2	<0.1	WRD 2005
Fildişi Sahili	7,745,000	36.7	0.5	DHS 2005
Kenya	2,793,000	7.0	0.2	DHS 2003
Lesota	1,000	<0.1	<0.1	WRD 2005
Liberya	483,000	12.2	<0.1	Census 2008
Madagaskar	215,000	1.1	<0.1	DHS 2004
Malawi	1,955,000	12.8	0.1	Census 1998
Mali	12,040,000	92.5	0.8	DHS 2006
Moritanya	3,261,000	99.1	0.2	WRD 2005
Mauritius	214,000	16.6	<0.1	Census 2000
Mayotte	191,000	98.4	<0.1	WRD 2005
Mozambik	5,224,000	22.8	0.3	DHS 2003
Namibya	8,000	0.4	<0.1	WRD 2005
Nijer	15,075,000	98.6	1.0	DHS 2006
Nijerya	78,056,000	50.4	5.0	DHS 2003
Kongo Cum.	59,000	1.6	<0.1	DHS 2005
Reunion	34,000	4.2	<0.1	WRD 2005
Ruanda	182,000	1.8	<0.1	Census 2002
Sao Tome & Principe	--	<0.1	--	WRD 2005
Senegal	12,028,000	96.0	0.8	DHS 2006
Şeyşeller	1,000	1.1	<0.1	Census 2002
Sierra Leone	4,059,000	71.3	0.3	Census 2004
Somali	8,995,000	98.5	0.6	WRD 2005
Güney Afrika	731,000	1.5	<0.1	Census 2001
St. Helena	--	<0.1	--	Census 1987
Swaziland	2,000	0.2	<0.1	DHS 2006
Tanzanya	13,218,000	30.2	0.8	DHS 2004
Togo	809,000	12.2	0.1	DHS1998
Uganda	3,958,000	12.1	0.3	Census 2002
Zambiya	58,000	0.4	<0.1	Census 2000
Zimbabve	109,000	0.9	<0.1	DHS 2006
Europe	38,112,000	5.2%	2.4%	
Arnavutluk	2,522,000	79.9	0.2	MICS 2005
Andorra*	1,000	~1	<1	WVS 2005
Avusturya	353,000	4.2	<0.1	Census 2001
Belarus*	19,000	<1	<1	WVS 2000
Belçika*	281,000	~3	<1	ESS 2006
Bosna-Hersek*	1,522,000	~40	<1	WVS 2001
Bulgaristan	920,000	12.2	0.1	Census 2001
Channel Adaları	--	0.1	<0.1	WRD 2005
Hırvatistan*	18,000	<1	<1	InterMedia 2004
Çekya	1,000	<0.1	<0.1	WRD 2005
Danimarka*	88,000	~2	<1	ESS 2006
Estonya	2,000	0.1	<0.1	Census 2000
Faroe Adaları	--	<0.1	--	WRD 2005

	Tahmini 2009 Müslüman Nüfus	Müslüman Nüfus Oranı	Dünya'da Müslüman Nüfusun Oranı	Kaynak ve Yıl
Finlandiya	24,000	0.5	<0.1	WRD 2005
Fransa*	3,554,000	~6	<1	ERFI 2005
Gürcistan	423,000	9.9	<0.1	Census 2002
Almanya*	4,026,000	~5	<1	Ministry of the Interior 2009
Cebelitarık	1,000	4.0	<0.1	Census 2001
Yunanistan*	310,000	~3	<1	ESS 2004
Macaristan	24,000	0.2	<0.1	WRD 2005
İzlanda	--	0.1	<0.1	WRD 2005
İrlanda	22,000	0.5	<0.1	Census 2002
Isle of Man	--	0.2	<0.1	WRD 2005
İtalya*	36,000	<1	<1	ESS 2004
Kosova	1,999,000	89.6	0.1	WRD 2005
Latvia*	2,000	<1	<1	WVS 1999
Linkeştayn	2,000	4.8	<0.1	Census 2000
Litvanya	3,000	0.1	<0.1	Census 2001
Luxemburg*	13,000	~3	<1	ESS 2004
Malta	1,000	0.2	<0.1	WRD 2005
Moldovya	17,000	0.5	<0.1	WRD 2005
Monako	--	0.4	<0.1	WRD 2005
Karadağ	111,000	17.7	<0.1	Census 2003
Hollanda	946,000	5.7	0.1	Census 2003
Norveç*	65,000	~1	<1	ESS 2006
Polonya*	48,000	<1	<1	ESS 2006
Portekiz	15,000	0.1	<0.1	Census 2001
Makedonya Cum.	680,000	33.3	<0.1	Census 2002
Romanya	66,000	0.3	<0.1	Census 2002
Rusya	16,482,000	11.7	1.0	Census 2002 (ethnicity data)
San Marino	--	<0.1	--	WRD 2005
Sırbistan	244,000	3.2	<0.1	Census 2002
Slovakya	--	<0.1	<0.1	Census 2001
Slovenya	49,000	2.4	<0.1	Census 2002
İspanya*	650,000	~1	<1	ESS 2006
İsveç*	149,000	~2	<1	ESS 2006
İsviçre	323,000	4.3	<0.1	Census 2000
Ukrayna	456,000	1.0	<0.1	DHS 2007
Birleşik Krallık	1,647,000	2.7	0.1	Census 2001
Vatikan	--	<0.1	--	WRD 2005
Amerika Kıtası	4,596,000	0.5%	0.3%	
Anguilla	--	0.3	<0.1	Census 2001
Antigua & Barbuda	--	0.6	<0.1	WRD 2005
Arjantin	784,000	1.9	0.1	WRD 2005
Aruba	--	0.2	<0.1	WRD 2005
Bahamalar	--	0.1	<0.1	Census 2000
Barbados	2,000	0.8	<0.1	WRD 2005
Belize	--	0.1	<0.1	Census 2000
Bermuda	1,000	0.8	<0.1	Census 2001
Bolivya	2,000	<0.1	<0.1	WRD 2005
Brezilya	191,000	0.1	<0.1	WRD 2005
British Virgin Adaları	--	1.2	<0.1	WRD 2005
Kanada	657,000	2.0	<0.1	Census 2001

	Tahmini 2009 Müslüman Nüfus	Müslüman Nüfus Oranı	Dünya'da Müslüman Nüfusun Oranı	Kaynak ve Yıl
Cayman Adaları	--	0.2	<0.1	WRD 2005
Şili	4,000	<0.1	<0.1	Census 2002
Kolombiya*	14,000	<1	<1	WVS 2005
Kosta Rika*	--	<1	<1	LatinoB 2007
Küba	9,000	0.1	<0.1	WRD 2005
Dominica	--	0.1	<0.1	WRD 2005
Dominik Cum.	2,000	<0.1	<0.1	WRD 2005
Ekvator	2,000	<0.1	<0.1	WRD 2005
El Salvador	2,000	<0.1	<0.1	WRD 2005
Falkland Adaları (Malvinas)	--	<0.1	--	Census 1972
Fransız Guyanası	2,000	0.9	<0.1	WRD 2005
Grönland	--	<0.1	--	WRD 2005
Grenada	--	0.3	<0.1	WRD 2005
Guadeloupe	2,000	0.4	<0.1	WRD 2005
Guatemala	1,000	<0.1	<0.1	WRD 2005
Guyana	55,000	7.2	<0.1	Census 2002
Haiti	2,000	<0.1	<0.1	Census 2003
Honduras	11,000	0.1	<0.1	WRD 2005
Jamaika	1,000	<0.1	<0.1	Census 2001
Martinik	1,000	0.2	<0.1	WRD 2005
Meksika*	110,000	<1	<1	WVS 1996
Montserrat	--	0.1	<0.1	Census 1980
Hollanda Antilleri	--	0.2	<0.1	Census 1992
Nikaragua	1,000	<0.1	<0.1	WRD 2005
Panama	24,000	0.7	<0.1	WRD 2005
Paraguay	1,000	<0.1	<0.1	Census 2002
Peru	1,000	<0.1	<0.1	WRD 2005
Porto Riko	1,000	<0.1	<0.1	WRD 2005
St. Kitts & Nevis	--	0.1	<0.1	Census 1991
St. Lucia	--	0.1	<0.1	Census 2001
St. Pierre & Miquelon	--	0.2	<0.1	WRD 2005
St. Vincent & the Grenadines	2,000	1.5	<0.1	WRD 2005
Surinam	83,000	15.9	<0.1	WRD 2005
Trinidad & Tobago	78,000	5.8	<0.1	Census 2000
Turks & Caicos Adaları	--	<0.1	--	Census 1990
U.S. Virgin Adaları	--	0.1	<0.1	WRD 2005
ABD	2,454,000	0.8	0.2	Pew Research Center 2007
Uruguay	1,000	<0.1	<0.1	WRD 2005
Venezuela	94,000	0.3	<0.1	WRD 2005
Dünya Toplam	1,571,198,000	22.9%	100.0%	

* İşaretli ülkeler hakkındaki veriler büyük ölçüde genel nüfus araştırmalarından derlenmiştir ki bunlar nüfus araştırmalarına göre daha az denek üzerinde yapılmıştır ve küçük azınlık nüfusun belirlenmesini amaçlamamaktadır. Bu durum Müslümanların çok küçük azınlık olduğu yerlerde nüfusun olduğundan az veya nüfusun çoğunluğunu oluşturdukları yerlerde çok hesaplanmasıyla sonuçlanmış olabilir. Dolayısıyla bu rakamlar yaklaşık rakamlar olarak değerlendirilmelidir.

* Kaynak alınan araştırma çok küçük bir grup üzerinde yapıldığı için güvenilirlik düzeyi düşüktür. Rakamlar en yakın tm sayıya yuvarlanmıştır. Türkiye istisnadır çünkü burada Müslümanların dünya nüfusu içindeki yeri %~ 5 yerine % 4.7 verilmiştir.

"--" güvenilir bir tahmin yapmak için çok az sayıda nüfus vardır.

Sonuç

Dünya Müslümanlarının nüfusunu ve dağılımını gösteren Pew Research Center'in araştırmaları İslam ülkelerinin nüfus yapısı ve gelecek nüfus tahminleri hakkında çok önemli sonuçlar ortaya koymuştur. Müslümanlar artık dünyanın her yerine dağılmış durumdadır ve İslam dünyanın en hızlı yayılan dinidir. Müslüman nüfusun artış hızı genel nüfus artışından daha fazladır ve bu yüzden genç Müslüman nüfus oranı da artmaktadır. Aşağıdaki tabloda da görüldüğü gibi 2050 yılında Müslüman nüfus ile Hristiyan nüfus arasındaki makas gittikçe daralacaktır. Müslüman nüfusun dünya nüfusu içindeki oranı şu an 23.2 iken 2050 yılında 29.7'ye yükselecektir. Hristiyan nüfus artış oranında 2050 yılına kadar bir değişim öngörülmecektir olması ilginçtir. Diğer taraftan Müslüman nüfus artışının en fazla yaşanacağı kıta Afrika olacaktır. Özellikle Sahra-Altı Afrika bölgesinde 2015-2020 yılları arasında doğum oranının 5.2 düzeyine çıkması beklenmektedir ki bu sayede genç Müslüman nüfus da artacaktır. Bu oranın Avrupa'da 2.1 ve Kuzey Afrika'da 2.8 düzeyinde seyretmesi öngörülmektedir ki bu da artış hızı hakkında iyi bir fikir vermektedir. Sonuç olarak 2010 yılında 1.599.700.000 olarak tahmin edilen dünya Müslüman nüfusunun 2050 yılında 2.918.070.000 ulaşacak olması dikkat çekicidir.

Genel Kaynaklar

Demographic and Health Surveys (DHS). MEASURE DHS. Calverton, Maryland: Administered by Macro International, 1995-2007 <<http://www.measure-dhs.com/>>

European Social Survey (ESS). London: Led by Centre for Comparative Social Surveys, City University, 2004, 2006. <<http://www.europeansocialsurvey.org/>>

Pew Research Center's Global Attitudes Project 2009 Survey <<http://pewglobal.org/datasets/>>

Pew Research Center's Global Attitudes Project 2007 Survey <<http://pewglobal.org/datasets/>>

Pew Research Center's Global Attitudes Project 2002 Survey <<http://pewglobal.org/datasets/>>

United Nations Demographic Yearbook. "Special Census Topics Volume 2 - Social characteristics, Table 6: Population by religion, sex, urban/rural residence and percentage: each census, 1985-2004." New York: United Nations Statistics Division, 2006. <<http://unstats.un.org/unsd/demographic/sconcerns/popchar/popchar2.htm>>

World Christian Encyclopedia, 2nd Edition. David B. Barrett, George T. Kurian, and Todd M. Johnson, eds. United States: Oxford University Press, 2001.

World Religion Database: International Religious Demographic Statistics and Sources (WRD). Todd M. Johnson and Brian J. Grim, eds. Leiden, Netherlands and Boston, Mass.: Brill, 2008. (Muslim population estimates from 2005.) <<http://www.worldreligiondatabase.org>>

World Values Survey (WVS). "Values Survey Database" World Values Survey Association, 1999-2006. <<http://www.worldvaluessurvey.org/>> Ülkelere Göre Kaynaklar

Afghanistan: 2005 World Religion Database

Albania: 2005 Albania Multiple Indicator Cluster Survey (MICS). Obtained from "Table HH.3: Household Composition: Percent distribution of households by selected characteristics." Albania Multiple Indicator Cluster Survey 2005, Final Report. Tirana, Albania: Albanian National Institute of Statistics, 2009. <http://www.childinfo.org/mics3_surveys.html>

Algeria: 2005 World Religion Database

American Samoa: 2005 World Religion Database

Andorra: 2005 World Values Survey

Angola: Pew Research Center's Global Attitudes Project 2002 Survey Anguilla: 2001 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

Antigua and Barbuda: 2005 World Religion Database Argentina: 2005 World Religion Database Armenia: 2000 Demographic and Health Survey

Aruba: 2000 Census. Obtained from "Table P.A.5: Population by religion, age, and sex" Fourth Population and Housing Census: Aruba October 14, 2000. Aruba Central Bureau of Statistics, 2001. <<http://www.cbs.aw/cbs/readBlob.do?id=467>> (PDF)

Australia: 2006 Census. Obtained from "Category No. 2068.0 - 2006 Census Tables: Religious Affiliation(a) (Full Classification List) by Sex" 2006 Census of Population and Housing. Australian Bureau of Statistics, 2007 <<http://www.abs.gov.au/>>

Austria: 2001 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

Azerbaijan: 2006 Demographic and Health Survey. (Survey excluded the Kalbajar-Lachin region and four out of the seven districts of the Yukhari-Garabakh region.)

Bahamas: 2000 Census. Obtained from personal email correspondence with United Nations Statistics Division.

Bahrain: 2001 Census. Obtained from "Part 2, Table - 0603.0: POPULATION BY RELIGION, AGE GROUPS, NATIONALITY AND SEX - 2001." Bahrain Census 2001. Bahrain: Directorate of Statistics in Central Informatics Organization, 2001. <http://www.cio.gov.bh/CIO_ENG/sitemap.aspx>

Bangladesh: 2001 Census. Obtained from Population Statistics: Census at a Glance. Bangladesh Bureau of Statistics, 2007 <http://www.bbs.gov.bd/dataindex/census/bang_atg.pdf> (PDF) and <<http://www.bbs.gov.bd/>>

Barbados: 2005 World Religion Database

Belarus: 2000 World Values Survey

Belgium: 2006 European Social Survey

Belize: 2000 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

Benin: 2002 Census. Obtained from "Table: Ethnieet Religion,' Principaux Indicateurs Socio-Demographiques," Troisieme Recensement General de la Population et de l'Habitation, Fevrier 2002. Institut National de la Statistique et de l'Analyse Economique, 2003. <http://www.insae-bj.org/IMG/pdf/principaux_indicateur_rgph3.pdf> (PDF) and <<http://www.insae-bj.org/?Religion>>

Bermuda: 2001 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

Bhutan: 2005 World Religion Database

Bolivia: 2005 World Religion Database

Bosnia-Herzegovina: 2001 World Values Survey

Botswana: 2001 Census. Obtained from Ntloedibe-Kuswani, G.S. "AFRICAN RELIGIONS AND

2001 POPULATION AND HOUSING CENSUS IN BOTSWANA" Centre for Continuing Education, University of Botswana, 2003. <<http://www.cso.gov.bw/images/stories/Census/paper24.pdf>> (PDF)

Brazil: 2005 World Religion Database

British Virgin Islands: 2005 World Religion Database

Brunei: 1991 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

Bulgaria: 2001 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

Burkina Faso: 2003 Demographic and Health Survey
Burma (Myanmar): 2005 World Religion Database

Burundi: 2007 InterMedia Survey. Washington, D.C.: InterMedia. Prepared for Pew Research Center's Forum on Religion & Public Life in 2009. <<http://www.intermedia.org/>>

Cambodia: 2005 Demographic and Health Survey

Cameroon: 2004 Demographic and Health Survey

Canada: 2001 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

Cape Verde: 2005 Afrobarometer Survey. Michigan State University, 2006. <<http://www.afrobarometer.org/>>

Cayman Islands: 2005 World Religion Database
Central African Republic: 1995 Demographic and Health Survey
Chad: 2004 Demographic and Health Survey
Channel Islands: 2005 World Religion Database

Chile: 2002 Census. Obtained from personal email correspondence with United Nations Statistics Division.

China: Based on ethnicity data in 2000 Census. Census data obtained from The Tabulation on Nationalities of 2000 Population Census of China. China: Nationalities Publishing House, 2003.

Colombia: 2005 World Values Survey

Comoros: 2005 World Religion Database

Congo: 2007 Demographic and Health Survey

Cook Islands: 2001 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

Costa Rica: 2007 Latinobarometro. Chile: Latinobarometro Corporation. Obtained by Pew Research Center's Forum on Religion & Public Life in 2009. <<http://www.latinobarometro.org/>>

Croatia: 2004 InterMedia Survey. Washington, D.C.: InterMedia. Prepared for Pew Research Center's Forum on Religion & Public Life in 2009. <<http://www.intermedia.org/>>

Cuba: 2005 World Religion Database

Cyprus: 2001 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

Cyprus: 2005 World Religion Database (Two sources were used for the Cyprus estimate.)

Czech Republic: 2001 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

Denmark: 2006 European Social Survey

Djibouti: 2005 World Religion Database

Dominica: 2005 World Religion Database

Dominican Republic: 2005 World Religion Database Ecuador: 2005 World Religion Database Mısır: 2005 Demographic and Health Survey El Salvador: 2005 World Religion Database Equatorial Guinea: 2005 World Religion Database Eritrea: 2002 Demographic and Health Survey

Estonia: 2000 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

Ethiopia: 2007 Census. Obtained from "Table 6: Population Size of Regions by Religion and Place of Residence: 2007" Summary and Statistical Report of the 2007 Population and Housing Census: Population Size by Age and Sex. Federal Democratic Republic of Ethiopia: Population Census Commission, 2008.

Faeroe Islands: 2005 World Religion Database

Falkland Islands (Malvinas): 1972 Census. Obtained from World Christian Encyclopedia, 2nd Edition.

Federated States of Micronesia: 2000 Census. Obtained from personal email correspondence with United Nations Statistics Division.

Fiji: 2007 Census. Obtained from "Table 2.10 Population by Religion and Province of Enumeration, Fiji: 2007 Census," Key Statistics: March 2009" Fiji 2007 Census. Fiji Islands Bureau of Statistics, 2009.

Finland: 2005 World Religion Database

France: 2005 Etude des Relations Familialesetintergenerationnelles (ERFI; French version of the Generations and-Gender Surveys (GGS)). Paris: Institut national d'etudesdemographiques, 2005. 2009 adjustment for population under 18 and estimates of recent immigrants by Anne Goujon, a consultant to the Pew Research Center's Forum on Religion & Public Life, Vienna Institute of Demography, Austria. <http://www.ined.fr/en/resources_documentation/publications/pop_soc/bdd/publication/1366/>

French Guiana: 2005 World Religion Database

French Polynesia: 1971 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

Gabon: 2000 Demographic and Health Survey

Gambia: 2004 InterMedia Survey. Washington, D.C.: InterMedia. Prepared for Pew Research Center's Forum on Religion & Public Life in 2009. <<http://www.intermedia.org/>>

Georgia: 2002 Census. Obtained from "Table: Population by Religious Beliefs (By Major Administrative -Territorial Units)." 2002 First General National Census in Georgia. State Department for Statistics of Georgia, 2003. <http://www.statistics.ge/_files/english/census/2002/Religious%20beliefs.pdf> (PDF)

Germany: 2009 MuslimischesLeben in Deutschland Survey. Deutsche Islam Konferenz. Germany: Federal Ministry of the Interior, 2009. <<http://www-deutsche-islam-konferenz.de>>

Ghana: 2000 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

Gibraltar: 2001 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

Greece: 2004 European Social Survey

Greenland: 2005 World Religion Database

Grenada: 2005 World Religion Database

Guadeloupe: 2005 World Religion Database

Guam: 2005 World Religion Database

Guatemala: 2005 World Religion Database

Guinea: 2005 Demographic and Health Survey

Guinea Bissau: 2005 World Religion Database

Guyana: 2002 Census. Obtained from " 'Religious Composition,' Chapter II Population Composition," Census 2002 National Census Report. Guyana Bureau of Statistics, 2007. <<http://www.statisticsgu->

YANA.GOV.GY/pubs/Chapter2_Population_Composition.pdf> (PDF)

Haiti: 2003 Census. Obtained from "Le Quatrieme Recensement General de la Population et de l'Habitat" Haiti 2003 Census. Institut Haitien de Statistique et d'Informatique, 2003; as well as from "Haiti," 2008 Report on International Religious Freedom. United States: U.S. State Department, 2008. <http://www.ihsi.ht/rgph_resultat_ensemble_population.htm#>

Honduras: 2005 World Religion Database

Hong Kong: 2005 World Values Survey

Hungary: 2005 World Religion Database

Iceland: 2005 World Religion Database

India: 2001 Census. Obtained from "Table: India at a Glance - Religious Composition." India 2001 Census. Government of India: Office of the Registrar General & Census Commissioner, 2001. <http://www.censusindia.gov.in/Census_Data_2001/India_at_glance/religion.aspx> and <<http://www.censusindia.net/>>

Indonesia: 2000 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

62

Iran: 2006 Census. Census data obtained in 2009 from Farzaneh Roudi, a consultant to the Pew Research Center's Forum on Religion & Public Life, Population Reference Bureau, Washington, D.C.

Iraq: 2006 World Values Survey

Ireland: 2002 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

Isle of Man: 2005 World Religion Database

Israel: "Table 2.2: Population, By Religion" Statistical Abstract of Israel 2008 No. 59. Israel: The Central Bureau of Statistics, 2008. <www.cbs.gov.il>

Italy: 2004 European Social Survey

Jamaica: 2001 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

Japan: Pew Research Center's Global Attitudes Project 2002 Survey Jordan: 2002 Demographic and Health Survey Kazakhstan: 1999 Demographic and Health Survey Kenya: 2003 Demographic and Health Survey

Kiribati: 2005 Census. Obtained from "Section 4.2, 'Religion.'" Kiribati 2005 Census, Volume 2: Analytical Report. Kiribati National Statistics Office, 2007 <<http://www.spc.int/prism/Country/KI/Stats/Census-Surveys/censusurveys-index.htm>>

Kosovo: 2005 World Religion Database

Kuwait: Pew Research Center's Global Attitudes Project 2007 Survey

Kyrgyzstan: 1997 Demographic and Health Survey

Laos: 1995 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

Latvia: 1999 World Values Survey

Lebanon: 2005 World Religion Database Lesotho: 2005 World Religion Database

Liberia: 2008 Census. Obtained from "Table 4.3: Distribution of Population by Religious Affiliation, Age and Sex, Liberia 2008." 2008 Population and Housing Census: Final Results. Liberia Institute of Statistics and Geo-Information Services, 2009.

Libya: 2005 World Religion Database

Liechtenstein: 2000 Census. Obtained from "Religion und Hauptsprachen - Band 2" Liechtenstein 2000 Census. Liechtenstein Statistics Department, 2000. <http://www.llv.li/pdf-llv-avw-statistik-religion_und_hauptsprache_teil1-analyse> (PDF)

Lithuania: 2001 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

Luxembourg: 2004 European Social Survey

Macau: 1991 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

Madagascar: 2004 Demographic and Health Survey

Malawi: 1998 Census. Obtained from World Christian Encyclopedia, 2nd Edition.

Malaysia: 2000 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

Maldives: 2005 World Religion Database Mali: 2006 Demographic and Health Survey Malta: 2005 World Religion Database

Marshall Islands: 1999 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook. Martinique: 2005 World Religion Database Mauritania: 2005 World Religion Database

Mauritius: 2000 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

Mayotte: 2005 World Religion Database Mexico: 1996 World Values Survey Moldova: 2005 World Religion Database Monaco: 2005 World Religion Database

- Mongolia: 2005 World Religion Database
- Montenegro: 2003 Census. Obtained from personal email correspondence with United Nations Statistics Division.
- Montserrat: 1980 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.
- Morocco: Pew Research Center's Global Attitudes Project 2007 Survey
- Morocco: 2005 World Religion Database (Two sources were used for the Morocco estimate.)
- Mozambique: 2003 Demographic and Health Survey
- Namibia: 2005 World Religion Database
- Nauru: 2002 Census. Obtained from "Chapter 2 'Population Characteristics-Religion.'" 2002 Nauru Census Main Report and Demographic Profile of the Republic of Nauru 1992-2002. The Secretariat of the Pacific Community, 2006. <http://www.spc.int/prism/country/nr/stats/Publication/Census/NR_02_Census_Rept_FINAL.pdf> (PDF)
- Nepal: 2001 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.
- Netherlands: 2003 Census. Obtained from "TabelReligie; naar regio; 2000/2002 of 2003" StatLine Databank. Netherlands: Centraal Bureau voor de Statistiek, 2004. <<http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=70794ned&D1=a&D2=0,53-55&D3=0&HD=090924-1634&HDR=T&G2&STB=G1>>
- Netherlands Antilles: 1992 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.
- New Caledonia: 2005 World Religion Database
- New Zealand: 2006 Census. Obtained from "Religious Affiliation Section" Quick Stats about Culture and Identity. Statistics New Zealand, 2006. <<http://www.stats.govt.nz/Census/2006CensusHomePage/quickstats-about-a-subject/culture-and-identity/religious-affiliation.aspx>>
- Nicaragua: 2005 Census. Obtained from "Capítulo 1 'Censo de Población.' " VIII Censo de Población y IV de Vivienda 2005 INEC. Instituto Nacional de Información de Desarrollo, 2005. <<http://www.winec.gob.ni/censos2005/ResumenCensal/Resumen2.pdf>> (PDF)
- Niger: 2006 Demographic and Health Survey
- Nigeria: 2003 Demographic and Health Survey
- Niue: 2001 Census. Obtained from personal email correspondence with United Nations Statistics Division.
- North Korea: 2005 World Religion Database
- Northern Mariana Islands: 2005 World Religion Database
- Norway: 2006 European Social Survey
- Oman: 1993 Census. Obtained from "Table No.1: Total Population by Region: Omani & Non-Omani"; 'Table 3.1.8: Non-Omani Population by Region, Religion, and Sex'; 'Section 2-5: Religion, Housing and Establishments.' General Census of Population. Sultanate of Oman: Ministry of Development, 1993.
- Pakistan: 1998 Census. Obtained from "Table: Population by Religion" 1998 Population Census. Government of Pakistan: Population Census Organization, Statistics Division, 1998. <http://www.statpak.gov.pk/depts/pco/statistics/other_tables/pop_by_religion.pdf> (PDF)
- Palau: 2000 Census. Obtained from personal email correspondence with United Nations Statistics Division.
- Palestinian territories: Pew Research Center's Global Attitudes Project 2009 Survey
- Panama: 2005 World Religion Database
- Papua New Guinea: 2000 Census. Obtained from "Papua New Guinea" 2008 Report on International Religious Freedom. United States: U.S. State Department, 2008.
- Paraguay: 2002 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.
- Peru: 2005 World Religion Database
- Philippines: 2000 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.
- Pitcairn Islands: 2005 World Religion Database
- Poland: 2006 European Social Survey
- Portugal: 2001 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.
- Puerto Rico: 2005 World Religion Database
- Qatar: 2004 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.
- Republic of Congo: 2005 Demographic and Health Survey
- Republic of Macedonia: 2002 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.
- Reunion: 2005 World Religion Database

Romania: 2002 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

Russia: Based on ethnicity data in 2002 Census. Obtained from Heleniak, Timothy. "Table 4: Russia's Ethnic Muslim Population by Region, 1989 and 2002," Regional Distribution of the Muslim Population of Russia." Eurasian Geography and Economics. Volume 47, No. 4. 2006.

Rwanda: 2002 Census. Obtained from "Table TA06E. Distribution of the Resident Population in Ordinary Households by Religious affiliation, Urban/Rural Residence and by Sex" The Rwanda 2002 Census of Population and Housing. Rwanda: National Census Service, 2004. <<http://www.statisticsrwanda.gov.rw/TablesEnglish/TA06E.htm>>

St. Helena: 1987 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

St. Kitts and Nevis: 1991 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

St. Lucia: 2001 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

St. Pierre and Miquelon: 2005 World Religion Database St. Vincent and the Grenadines: 2005 World Religion Database

Samoa: 2001 Census. Obtained from personal email correspondence with United Nations Statistics Division.

San Marino: 2005 World Religion Database Sao Tome and Principe: 2005 World Religion Database Saudi Arabia: 2003 World Values Survey Senegal: 2006 Demographic and Health Survey

Serbia: 2002 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

Seychelles: 2002 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

Sierra Leone: 2004 Census. Obtained from "Table 1.9: Percentage distribution of Heads by Religion by Region and Residence" Sierra Leone Integrated Household Survey (SLIHS) 2003/04. Government of Sierra Leone, 2007. <http://www.statistics.sl/SLIHS_REPORT.pdf> (PDF)

Singapore: 2000 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

Slovakia: 2001 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

Slovenia: 2002 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

Solomon Islands: 1999 Census. Obtained from "Table P01-3: Relationship, Ethnicity, and Religion by Province of Enumeration, Solomon Islands: 1999." Solomon Islands 1999 Census. PacificWeb. org. <<http://www.pacificweb.Org/DOCS/Other%20F.I/SolomonIs/Si1999/PROVINCE.doc>> (PDF)

Somalia: 2005 World Religion Database

South Africa: 2001 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

South Korea: 2005 Census. Obtained from personal email correspondence with United Nations Statistics Division.

Spain: 2006 European Social Survey

Sri Lanka: 2001 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

Sudan: 2005 World Religion Database Suriname: 2005 World Religion Database Swaziland: 2006 Demographic and Health Survey Sweden: 2006 European Social Survey

Switzerland: 2000 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

Syria: 2005 World Religion Database Taiwan: 2006 World Values Survey Tajikistan: 2005 World Religion Database Tanzania: 2004 Demographic and Health Survey

Thailand: 2009 estimate by AreeJampaklay, a consultant to the Pew Research Center's Forum on Religion & Public Life, Institute for Population and Social Research, Mahidol University, Thailand. Estimate adjusts for a probable census undercount of Muslims in southern Thailand.

Timor-Leste: 2005 World Religion Database

Togo: 1998 Demographic and Health Survey

Tokelau: 2006 Census. Obtained from "Table 2.5: LotuieFenua e MahaniNofoai (Religion by Atoll of Usual Residence)," Tabular Report, Section 2, Social Profile" Tokelau 2006 Census of Population and Dwellings. Statistics New Zealand and the Office of the Council for the Ongoing Government of Tokelau, 2006. <<http://www.spc.int/prism/country/tk/stats/Reports/2006censusrpts/2006%20Census%20Tabular%20Report%20-%20Final.pdf>> (PDF)

Tonga: 2001 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

Trinidad and Tobago: 2000 Census. Obtained from "Non-Institutional Population: Religion." Trinidad and Tobago 2000 Census: 2007 Pocket Digest. Central Statistical Office, 2007 <<http://cso.gov.tt/files/cms/Pocket%20Digest%202007.pdf>> (PDF)

Tunisia: 2005 World Religion Database

Turkey: Carkoglu, Ali and Binnaz, Toprak. Religion, Society and Politics in a Changing Turkey. Istanbul: Turkish Economic and Social Studies Foundation Publications, 2006.

Turkmenistan: 2000 Demographic and Health Survey. Obtained from "Table 3.2: Residence, ethnicity, and religion by region" Turkmenistan Demographic and Health Survey 2000. Calverton, Maryland: GurbansoltanEje Clinical Research Center for Maternal and Child Health (GECRCMCH) and ORC Macro; Turkmenistan: Ministry of Health and Medical Industry. Calverton, Maryland: GECRCMCH and ORC Macro, 2001. NOTE: The DHS dataset for Turkmenistan has never been released, but data on religious affiliation was included in the text of the DHS report cited here.

Turks and Caicos Islands: 1990 Census. Obtained from World Christian Encyclopedia, 2nd Edition.

Tuvalu: 2005 World Religion Database

Uganda: 2002 Census. Obtained from United Nations Demographic Yearbook.

Ukraine: 2007 Demographic and Health Survey United Arab Emirates: 2005 World Religion Database United Kingdom:

England and Wales: 2001 Census. Obtained from "Table KS07: Religion" United Kingdom 2001 Census: England and Wales. London: Office for National Statistics, 2001. <<http://www.ons.gov.uk/census/index.html>>

Scotland: 2001 Census. Obtained from "Table T25: Theme Table on Current Religion, Scotland" United Kingdom 2001 Census: Scotland. General Register Office for Scotland, 2002. <<http://www.gro-scotland.gov.uk/files/theme24-55.xls#T25!a1>> (Excel file) and <<http://www.gro-scotland.gov.uk/census/censushm/scotcen2/index-of-census-results.html>>

Northern Ireland: 2001 Census. Obtained from "Table T30: Theme Table on Religion" United Kingdom 2001 Census: Northern Ireland. Northern Ireland Statistics and Research Agency, 2004. <http://www.nisranew.nisra.gov.uk/census/pdf/theme_tables.pdf> (PDF) and <<http://www.nisranew.nisra.gov.uk/census/start.html>> (Several sources were used for the United Kingdom estimate.)

Uruguay: 2005 World Religion Database

United States: Muslim Americans: Middle Class and Mostly Mainstream. Washington, D.C.: The Pew Research Center, 2007 <<http://pewresearch.org/assets/pdf/muslim-americans.pdf>> (PDF)

Uzbekistan: 2002 Demographic and Health Survey

Vanuatu: 1999 Census. Obtained from "Table D: The three most common religious groups by province"; "Table 2.10: Population by religion and island of residence." 1999 Population and Housing Census. Vanuatu National Statistics Office, 2001.

Vatican City: 2005 World Religion Database

Venezuela: 2005 World Religion Database

Vietnam: 2005 World Religion Database

U.S. Virgin Islands: 2005 World Religion Database

Wallis and Futuna: 2005 World Religion Database

Yemen: 2005 World Religion Database

Zambia: 2000 Census. Obtained from "CSO, 2000 Census of Population and Housing, 'Table 8: Population percentage distribution of religion by sex.' " International Human Rights Instruments: Core Document Forming part of the Reports of State Parties Zambia, Zambia 2000 Census. United Nations, 2004. <<http://74.125.47.132/search?q=cache:Hyqbb-l5z-4cJ:www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/0/acd8c3e025c-debb7c1257054002dcfa5/%24FILE/G0540810.DOC+Burundi+1990+census+and+religion&cd=23&hl=en&ct=clnk&gl=us>>

Zimbabwe: 2006 Demographic and Health Survey